Ελευθερία Μπερμπάντη

Εμείς είχαμε αγελάδες κι ο άντρας μου μετέφερε το γάλα και τα σανά για τα ζώα μ΄ένα από τα κάρα μας. Θυμάμαι που με το πράσινο κάρο μάς πήγαινε στην Αγία Τριάδα βόλτα και παίρναμε «θαυματουργό» νερό από την πηγή, όταν τα παιδιά είχαν κοιλιακά.

1959. Ο Στράτος και η Ελευθερία Μπερμπάντη μπροστά στο προσφυγικό τους.

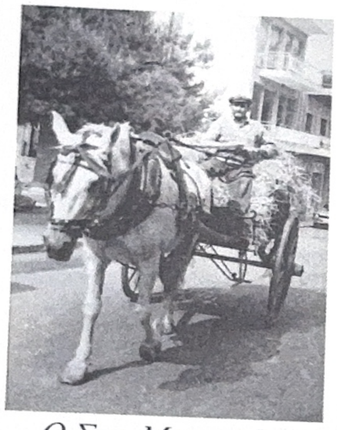

Ο Στρ. Μπερμπάντης με το κάρο του.

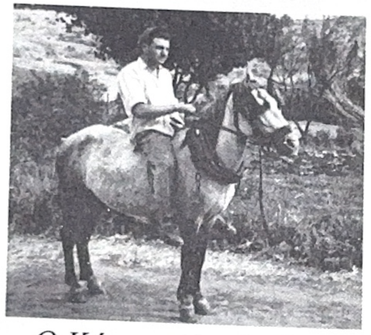

Ο Κώστας Νικολαΐδης.

Ο Πλάτων Σολωμός επί του όνου Τζέκου

Νίκος Δερμοσονιάδης

Παράλληλα, από την απέναντι μεριά, προς τη Λίμνη, στην αριστερή πλευρά, η περιοχή ήταν κλήροι, κυρίως οκτώ στρεμμάτων. Οι κάτοικοι, όπως οι Αμπουριδαίοι και ο Γιάννης Μπερμπάντης, είχαν αμπέλια. Θυμάμαι μάλιστα τον Ανανία Κυδωνά που έφτιαχνε πετιμέζια και ρετσέλια.

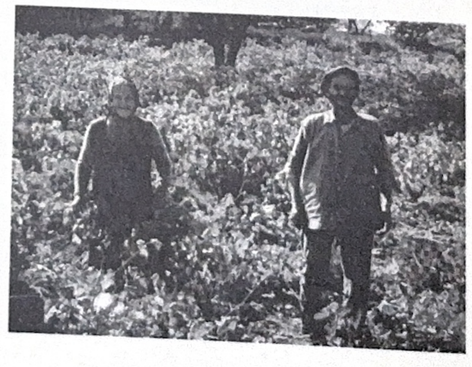

1960. Ο Στράτος και η Ελευθερία Μπερμπάντη

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Και οι Κωνσταντινουπολίτες, όπως ο Χαράλαμπος Χαβιαρόπουλος, ο Αβραάμ Νικολαΐδης, ο Λεωνίδας Κωνσταντόπουλος και ο Γιάννης Ιωαννίδης, ασχολήθηκαν με την αμπελουργία και τα κρασιά. Είχαν σαββατιανό και ροδίτη.

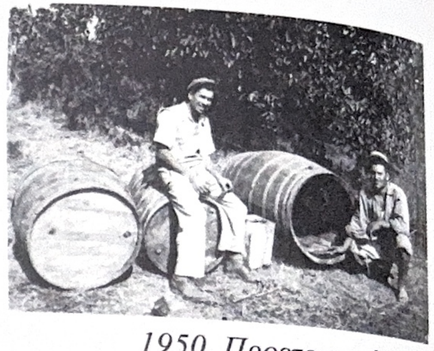

1950. Προετοιμασίες για το κρασί. Δεξιά ο Κώστας Νικολαΐδης με τον Παύλο Μιχαηλίδη.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Εγώ προπολεμικά θυμάμαι που πηγαίναμε και κλέβαμε ροζακί σταφύλι από τ' αμπέλια του μπαρμπα-Κοσμά Σαμίου, και του μπαρμπα-Δημήτρη Διακάκη, που ήρθαν από τη Μικρασία κι αγόρασαν εδώ κτήματα.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

Είχαμε και περιβόλια, φυτεύαμε λαχανικά και ντομάτες, εμείς, οι Καραδημαίοι, ο Βλάσης Μπουρτζόγλου, ο Σταύρος Σταυρίδης. Ο Αβραάμ Νικολαΐδης μάλιστα είχε κι ένα στρέμμα «αγκιναρλίκι» με το σπόρο που έφερε η οικογένειά του απ΄το Βίδο, το χωριό τους. Οι πολίτικες αυτές αγκινάρες ήταν μεγάλες, μισή οκά η μία και λέγονταν «μπαϊράμ πασά». Τις καλλιεργούσαν και τις πουλούσαν στην Πόλη οι Νικολαΐδηδες.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Θυμάμαι το Μιχάλη Δημητριάδη που γύριζε το χωριό με το γαιδουράκι του, τη Σουλτάνα, και πουλούσε λαχανικά φωνάζοντας τραγουδιστά: «η Σουλτάνα ξέρει μπάλο και χορό μεγάλο».

Τάκης Σιδηρόπουλος

Στην Κατοχή η οικογένειά μου πουλούσε κάρβουνα και ξύλα στη Νέα Ιωνία και στην Αθήνα.

Πόπη Ταουξή

Για να μην τους πιάνουν τα μπλόκα των Γερμανών στη Δροσιά, πήγαιναν από ένα μονοπάτι, πίσω από το εκκλησάκι των Αγίων Θεοδώρων, εκεί που είναι σήμερα οι Σχολές της Δ.Ε.Η.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Θυμάμαι το Σωτήρη ΜαΪχόσογλου στην Κατοχή, που πήγαινε στο Σταθμό με τα παιδιά του και φώναζε στους διερχόμενους με το τρένο Γερμανούς: «καμαράντ, φάικεν ροζίνες», δηλαδή «σύκα ξερά και σταφίδες».

Στην Κατοχή, μαζεύοντας και πουλώντας ξύλα. Κυριακή Ιντζιάδου, Στάθης και Κώστας Ιντζιάδης. Πίσω ο Δαμιανός και η Ανατολή Παπουλίδου στη σημερινή οδό Παύλου Μελά.

1943. Η οικόγενεια Σιδηρόπουλου στην Κατοχή μετέφερε στην Αθήνα ξύλα από το Μπογιάτι.

Πόπη Ταουξή

Μια άλλη εργασία που έκαναν ήταν να κουβαλούν με τα κάρα χαλίκια και πέτρες από τα ρέματα για τις οικοδομές.

Δεκαετία 1950. Από αριστερά οι: Χρ. Χαμόπουλος, Ν. Χαβιαρόπουλος, Κ. Μπακαφούκας και Βασ. Παπαδόπουλος.

1950. Στο κάρο του Γιώργου Ταουξή, ο Θανάσης και ο Μιχάλης Κωνσταντόπουλος.

Γιάννης Πετρίδης

Εγώ κι άλλοι πολλοί απ' το χωριό δούλεψαμε για χρόνια στο Στρατόπεδο της Α.Β.Υ.Π.

Πάσχα 1977. Ο πρόεδρος της Κοινότητας Αγίου Στεφάνου Πολυχρόνης Μαϊχόσογλου με το σύμβουλο Νίκο Ράλλη, προσκεκλημένοι στην Α.Β.Υ.Π.

Μαρίκα Αρνή

Οι πρόσφυγες νοίκιαζαν επίσης δωμάτια στους εργαζόμενους στο έργο της Λίμνης κι αργότερα στους παραθεριστές. Ορισμένες οικογένειες νοίκιαζαν τα προσφυγικά σπίτια τους το καλοκαίρι κι οι ίδιοι έμεναν σε τσαντίρια. Όταν έφευγαν οι ενοικιαστές, έχτιζαν καινούρια δωμάτια για το επόμενο καλοκαίρι.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Με την πάροδο των ετών αρκετοί ασχολήθηκαν με αυτοκίνητα, φορτηγά και λεωφορεία.

Δέσποινα Παπαστεφανάκη

Οι γυναίκες δούλευαν στα χωράφια, αλλά παράλληλα πλέκανε και κεντάγανε σταυροβελονιά. Κάνανε και παπλώματα μάλλινα. Πλέναν τα μαλλιά από τα πρόβατα σε βραστό νερό σε καζάνια, τα ξεβγάζανε πολλά χέρια και τα στεγνώνανε. Μετά μαζεύονταν πολλές γυναίκες παρέα και τα ξαίνανε. Βάζανε το άσπρο πανί από κάτω και πάνω τα μαλλιά. Μετά το ράβανε με σχέδιο και το καπλαντίζανε με τα σεντόνια. Είχε πολύ κόπο αυτή η δουλειά.

Οδυσσέας

Κύριε Νίκο, μιλήστε μας για τα καμίνια

Νίκος Παπαστεφανίδης

Το κεραμιδάδικο του παππού μου ξεκίνησε να «καίει» το 1924, πριν έρθουν οι πρόσφυγες, κι έψηνε 45.000 τούβλα και κεραμίδια. Όταν το 1936 στον Ωρωπό έγινε ο σεισμός, δουλεύαμε μέρα νύχτα και φτιάξαμε και δεύτερο καμίνι που έπαιρνε 70.000 κομμάτια. Μέχρι και στην Αθήνα και στον Πειραιά τα στέλναμε με το τρένο. Αυτό το καμίνι το καταστρέψανε οι Γερμανοί στην Κατοχή, γιατί οι δικοί μου αρνήθηκαν να δουλέψουν για λογαριασμό τους. Αυτοί ήθελαν να επισκευάσουν το αεροδρόμιο στο Τατόι, που είχε βομβαρδιστεί, και ζητούσαν να φτιάξουν κεραμίδια στο καμίνι μας. Ο θείος μου, ο Φώτης, που είχε έρθει τότε, ανάπηρος πολέμου από την Αλβανία με τρεις τιμητικούς σταυρούς, δε δέχτηκε να δουλέψει για τους κατακτητές. Την άλλη μέρα οι Γερμανοί για αντίποινα έφεραν όλα τα άλογα της περιοχής που είχαν επιτάξει και το κάνανε στάβλο. Μας αφήσανε μόνο το μηχανοστάσιο και βάλαμε ένα μυλαράκι ν' αλέθουμε στάρι.

Το 1948-49 ξανανοίξαμε το καμίνι με πετρελαιομηχανή, γιατί δεν υπήρχε ρεύμα και φτιάχναμε τα τούβλα τα τρυπητά. Η πρώτη μηχανή, αυτή που καταστρέψανε οι Γερμανοί, ήταν μια Λομπαρτίνι τρικύλινδρη. Αυτή δούλευε όλα τα εξαρτήματα και την πρέσα και το μαλακτήρα. Μετά την Απελευθέρωση

Το κεραμιδαριό του Αντώνη Παπαστεφανίδη.
Διακρίνονται ο ίδιος και τ' αδέλφια του Φώτης και Θανάσης.

βγάλαμε τη μηχανή τη Μόρις από το αυτοκίνητο, την τροποποιήσαμε και δουλεύαμε. Τα ξύλα που χρησιμοποιούσαμε για τη φωτιά ήταν κλαδιά που κόβαμε γύρω από το οικόπεδο. Γι' αυτό είχαμε κάνει ειδική συμφωνία στο συμβόλαιο αγοράς του οικοπέδου. Αργότερα πήραμε ειδική άδεια για το Βασιλικό Κτήμα.

Μπροστά στο Κεραμιδαριό υπήρχαν οι λάκκοι, στη γλώσσα των κεραμιδάδων «τσικούρια», όπου ανακατευόταν το χώμα με το νερό και γινόταν λάσπη. Μετά ο εργάτης έριχνε τη λάσπη στο μαλακτήρα, το αργιλοτριβείο, για να γίνει μαλακή. Από 'κεί την έριχναν με φτυάρι στην πρέσα, τη μήτρα για τούβλα ή κεραμίδια. Μετά με τον κόφτη έκοβαν τα τούβλα, τα στοίβαζαν στη σανίδα μεταφοράς και τα μετέφεραν στο «αλώνι», χώρο δίπλα στο κεραμοποιείο, για στέγνωμα. Εκεί τα στοίβαζαν με τέτοιο τρόπο, ώστε να αερίζονται καλά. Τις στοίβες τις ονόμαζαν «φανάρια». Όταν στέγνωναν τελείως, τα τοποθετούσαν μέσα στο καμίνι, το οποίο είχε μπροστά δύο μπούκες, όπου έμπαινε η φωτιά. Στην αρχή η φωτιά ήταν χαμηλή και σιγά – σιγά δυνάμωνε. Όταν η φωτιά άρχιζε να βγαίνει από το επάνω μέρος του καμινιού, το σκεπάζανε με ψημένα τούβλα και χώμα από πάνω για να μη ξεθυμάνει. Τότε μπαίνανε μέσα και «καμινιάζανε». Η μπροστινή πόρτα του καμινιού, όση ώρα καίγανε τα τούβλα, ήταν τελείως κλειστή, χτισμένη πρόχειρα. Κατόπιν αφήνανε το καμίνι εικοσιτέσσερις ώρες για να κρυώσει. Μετά ανοίγανε μία τρύπα στην πόρτα για να πάρει αέρα και μετά από σαράντα οκτώ ώρες σπάζανε όλη την πόρτα για να κρυώσει τελείως. Βάζανε το χέρι τους μέσα στο καμίνι και μετράγανε μέχρι το 100, εφόσον αντέχανε, αυτό σήμαινε ότι τα τούβλα ήταν έτοιμα. Τότε «ξεκαμίνιαζαν». Τέλος τα στοιβάζανε και τα βρέχανε για να τα «σιδερώσουνε», γιατί αλλιώς «τριχιάζανε», δηλαδή διαλύονταν. Το καμίνι χτιζόταν με συμπαγή τούβλα και σοβατιζόταν με άργιλο. Το 1957-58 σταμάτησε να λειτουργεί γιατί, τότε σταμάτησε η ανοικοδόμηση. Μετά το 1962 άρχισε ξανά. Αργότερα έγιναν κι άλλες μεγάλες μονάδες, που δεν μπορούσαμε να τις συναγωνιστούμε.

Νίκος Κουρεμένος

Λίγο πιο κάτω από το Βρυσάκι ήταν η ιδιοκτησία του Παπαστεφανίδη. Για κάποια χρόνια, όταν τραβήξανε αρκετά χώματα για το κεραμοποιείο, γέμισε εκείνο το μέρος με τα νερά από το ρέμα και σχηματίστηκε μια λίμνη με καθαρό νερό. Εκεί πηγαίναμε μικρά και κάναμε μπάνιο. Σε μερικά σημεία ήταν αρκετό το βάθος. Μετά τη γεμίσανε πάλι και τώρα δεν υπάρχει.

ίνητο, την τροποποιήσαμε και
για τη φωτιά ήταν κλαδιά που
ε κάνει ειδική συμφωνία στο
πήραμε ειδική άδεια για το

γλώσσα των κεραμιδάδων
νερό και γινόταν λάσπη.
το αργιλοτριβείο, για να
ν πρέσα, τη μήτρα για
τούβλα, τα στοίβαζαν
νι», χώρο δίπλα στο
τοιο τρόπο, ώστε να
». Όταν στέγνωναν
είχε μπροστά δύο
ν χαμηλή και σιγά
το επάνω μέρος
ι από πάνω για
. Η μπροστινή
λείως κλειστή,
ς ώρες για να
έρα και μετά
σει τελείως.
00, εφόσον
μίνιαζαν».
ττί αλλιώς
ή τούβλα
ατί, τότε
γιναν κι
.

δη.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

Ο μπαρμπα-Στέλιος Κεραμιδάς είχε κι αυτός καμίνι. Βρισκόταν στο λόφο απέναντι από το σημερινό Κλειστό Γυμναστήριο. Εκεί δούλεψαν αρκετοί Αγιοστεφανιώτες.

Γιάννης Κουλουψούζης

Δούλεψα στο καμίνι, όταν ήμουν δώδεκα χρονών. Ήταν δύσκολη δουλειά. Μια παροιμία λέει: «πέρασε ο διάβολος απ΄το καμίνι, του πέσανε τα παπούτσια και δε γύρισε να τα πάρει». Δουλεύαμε ήλιο με ήλιο. Πριν το 1926 ο βουλευτής του Βενιζέλου Γονατάς έφτιαξε καμίνι στον Άγιο Στέφανο κι εφάρμοσε το οκτάωρο στη δουλειά, ενώ στα άλλα δούλευαν όλη την ημέρα. Όλοι ήθελαν να δουλέψουν σ' αυτό, γιατί το μεροκάματο εκεί ήταν σαράντα δραχμές, ενώ στα άλλα εικοσιπέντε. Λειτούργησε μόνο ένα καλοκαίρι κι έσωσε πολλούς πρόσφυγες.

Μανώλης

Πώς λύσατε το πρόβλημα του νερού και της ύδρευσης;

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Όταν πρωτοήρθαμε στον Άγιο Στέφανο βρήκαμε άφθονο νερό. Δίκτυο ύδρευσης όμως δεν υπήρχε, γι' αυτό μαζί με τα σπίτια, το 1925, ανοίξαμε και πηγάδια σε κοινόχρηστους χώρους. Μετά, όποιος ήθελε, έκανε το δικό του πηγάδι. Τα περισσότερα σπίτια είχαν ένα πηγάδι στην αυλή τους, χτισμένο από πέτρα.

Το νερό βρέθηκε σε μικρό βάθος. Μετά το 1946-48 η Κοινότητα έκανε γεωτρήσεις και μπήκε νερό σε ορισμένες περιοχές του χωριού, σε καίρια σημεία, για να έχουν όλοι πρόσβαση στις βρύσες.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Από παλιά υπήρχε μια δεξαμενή στο Παλιό Μπογιάτι με κοινόχρηστη βρύση για πόσιμο νερό από το Τατόι. Εμείς το παίρναμε από μια κοινοτική βρύση στο συνοικισμό Ζώργιανη, πίσω από την Καμέλια. Παράλληλα, επειδή αυξανόταν ο πληθυσμός, η Κοινότητα άνοιξε πέντε πηγάδια και δυο βρύσες ακόμα. Επειδή οι σωλήνες ήταν πολύ λεπτοί, τρυπούσαν εύκολα, γι' αυτό το νερό συχνά ήταν θολό. Στην ανάγκη το παίρναμε, το σουρώναμε και το πίναμε. Ο γιατρός έλεγε ότι ήταν ακατάλληλο, αλλά εμείς δεν πάθαμε ποτέ τίποτα.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

Τα περιβόλια τα ποτίζανε με τα μαγγανοπήγαδα. Ήταν μεγάλα πηγάδια και το άλογο ανέβαζε τους κουβάδες γυρίζοντας γύρω – γύρω ένα μηχάνημα με τροχαλίες. Μαγγανοπήγαδα χρησιμοποιούσαν οι Νικολαΐδηδες και ο Σταυρίδης, γιατί αυτοί είχαν μεγάλες εκτάσεις με περιβόλια και τους ήταν απαραίτητα. Εμείς το έχουμε ακόμα.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Το πηγάδι του σιδηροδρομικού σταθμού υπήρχε από πριν. Το νερό το έβγαζαν με την τρόμπα. Οι παλιοί λένε ότι όταν βούλωσε η σήραγγα που μετέφερε το νερό της λίμνης στην Αθήνα, το πηγάδι ξαναγέμισε νερό και κάποιοι χωριανοί το πουλούσαν με τους κουβάδες στα τρένα. Προπολεμικά υπήρχαν και κοινοτικές βρύσες, όπου πήγαιναν οι γυναίκες με ντενεκέδες και στάμνες, να πάρουν πόσιμο νερό. Μερικές βρύσες λειτουργούσαν μέχρι το 1965 περίπου. Συντηρητής του δικτύου «Τατόι - δεξαμενή Παλιού Μπογιατιού» ήταν ο μπαρμπα-Πρόδρομος Σαλκιτζόγλου.

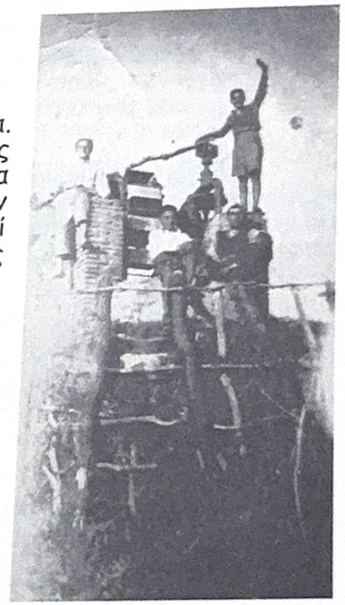

Το μαγγανοπήγαδο του Λεωνίδα Κωνσταντόπουλου. Διακρίνονται τα παιδιά του Μιχάλης, Θανάσης και Γιάννης.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Τον θυμάμαι στη βρύση της Πλατείας, που έβγαζε τις πάπιες του και τις έκανε βόλτα εκεί.

Νίκος Ανδρεόπουλος

Ο Νίκος Ανδρεόπουλος [illegible] στην Αθήνα το 1951. Σπούδασε [illegible] στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και [illegible] στο Μόναχο. Από το 1980 [illegible] στο Ηράκλειο, όπου [illegible] στο Πανεπιστήμιο Κρήτης. Η [illegible] ασχολείται με [illegible] και [illegible] τοπίου. Τα [illegible] του [illegible] στη [illegible] και [illegible] στο [illegible] και [illegible] στο [illegible] και [illegible] στο

Μαραθώνα;

γματος

υπήρχε
ς και
φυγες
ο τον
λούσε
στους
πρωί
γάλη
α κι
πως
όμο,
με
τσα
το
λές
μα.
ην
το
τά

Μαρίκα Αρνή

Το βράγμα έδωσε δουλειά στους περισσότερους πρόσφυγες και τους έσωσε από την οικονομική ανέχεια. Χρησιμοποιούσαν στα έργα και τα κάρα τους. Ακόμα και οι γυναίκες έσπαζαν πέτρες και τις έκαναν χαλίκια για να γίνει ο δρόμος.

Σταύρος Χαραλαμπίδης

Το μεροκάματο ήταν έξι δραχμές για τις γυναίκες και δέκα για τους άντρες.

1928. Κατασκευή της σήραγγας Μπογιατίου

Γιάννης Κουλουψούζης

Εγώ την εποχή εκείνη είχα ένα γαϊδουράκι και το φόρτωνα τέσσερις τενεκέδες νερό από την Γκούριζα, στην περιοχή μετά τον Άγιο Κωνσταντίνο, προς την Αγία Τριάδα δεξιά. Το έφερνα στο βουνό για να πιούν οι γυναίκες που έσπαγαν πέτρες για χαλίκι. Στο Παλιό Μπογιάτι υπήρχε νερό με σωλήνα που έτρεχε σε δεξαμενή, αλλά δεν με άφηναν να πάρω από ΄κεί. Μετά, μαζί με το μεγάλο μου αδελφό, αγοράσαμε ένα κάρο και κάναμε μεταφορές για το έργο της Λίμνης.

Νίκη Αλεξανδράτου

Ο πεθερός μου, που στην Πόλη είχε μάθει ξένες γλώσσες, όταν άρχισαν τα έργα της Λίμνης, προσλήφθηκε ως διερμηνέας.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Θα ΄θελα να τονίσω ότι και μετά το τέλος των έργων της Λίμνης μερικοί συνέχισαν να δουλεύουν στην ΟΥΛΕΝ, όπως ο Αποστόλης Πολυχρονόπουλος, ο Παύλος Κυπραίος, ο Δημήτρης Σαρκίρης και ο Ντάης.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Το φράγμα του Μαραθώνα ολοκληρώθηκε το 1927. Πολλοί θυμούνται μάλιστα ότι στα επίσημα εγκαίνια ήταν και η ηθοποιός Μαρίκα Κοτοπούλη.

1928.

Εγκαίνια του φράγματος του Μαραθώνα

Χρήστος

Ηλεκτρικό ρεύμα υπήρχε εδώ από την αρχή;

Ελευθερία Κούρτογλου

Ο παππούς μου, ο Χαράλαμπος Κούρτογλου, έφερε από τα Άδανα, μια γεννήτρια της εταιρείας του και ήταν ο πρώτος που έφερε το ρεύμα στο Μπογιάτι. Εκείνα τα χρόνια οι πρόσφυγες είχαν μόνο λάμπες και σπαρματσέτα. Δεν έπαιρνε ποτέ χρήματα από τους φτωχούς για το ρεύμα. Μου είχε κάνει εντύπωση, τα βράδια, όταν θέλανε να τον ειδοποιήσουν για κάποια βλάβη κάνανε συνιάλο αναβοσβήνοντας τα λαμπάκια. Το θέαμα αυτό ήταν πολύ όμορφο.

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Η γεννήτρια αυτή ήταν μια πετρελαιομηχανή, που λειτουργούσε στο χώρο του σημερινού εμπορικού κέντρου «Αρεθούσα», απέναντι από το πάρκινγκ του Σταθμού. Ρεύμα είχαν μόνο η πλατεία και τα μαγαζιά. Το υπόλοιπο χωριό είχε λάμπες πετρελαίου. Έτσι διαβάζαμε για το σχολείο. Το 1944, φεύγοντας οι Γερμανοί ανατίναζαν κάθε κολώνα που είχε λάμπα κι εμείς οι χωριανοί πήγαμε και μαζέψαμε τα καλώδια που ήταν από χαλκό, τα πλέξαμε σε μια ρόδα του κάρου και τα κρατήσαμε. Μετά την Απελευθέρωση έφερε ηλεκτρικό ρεύμα ο Βασίλης Δερμοσονιάδης, από την εταιρεία Πάουερ.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Το θέμα του ρεύματος επανήλθε το 1945, μετά την Απελευθέρωση. Την περίοδο εκείνη ο πατέρας μου, ως πρόεδρος της Κοινότητας επιχείρησε να ηλεκτροφωτίσει την περιοχή από τον υποσταθμό που είχαν οι Γερμανοί στις Αποθήκες Πυρομαχικών. Η επιχείρηση αυτή είχε ξεκινήσει στην αρχή για κοινοτική. Επειδή όμως δεν υπήρχε η δυνατότητα, στο τέλος τις εγκαταστάσεις τις έκανε ο ίδιος και η εταιρία περιήλθε σ' αυτόν με την επωνυμία. «Ηλεκτρική Εταιρεία Αγίου Στεφάνου Βασίλης Δερμοσονιάδης». Μερίδιο είχαν και ο Κυδωνάς με τον Κουρεμένο.

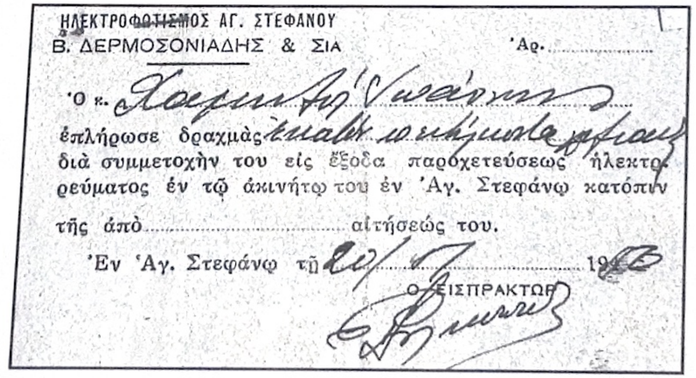

ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΣ ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ
Β. ΔΕΡΜΟΣΟΝΙΑΔΗΣ & ΣΙΑ
'Αρ.....
'Ο κ. Χαρ. Αγ. Κωνσταντ.....
ἐπλήρωσε δραχμὰς ἑπτακόσιες πενήντα μόνον δραχμὰς
διὰ συμμετοχὴν του εἰς ἔξοδα παροχετεύσεως ἠλεκτρ. ρεύματος ἐν τῷ ἀκινήτῳ του ἐν 'Αγ. Στεφάνῳ κατόπιν τῆς ἀπὸ..... αἰτήσεώς του.
'Εν 'Αγ. Στεφάνῳ τῇ 20/5 1950
Ο ΕΙΣΠΡΑΚΤΩΡ

1950. Απόδειξη της "Ηλεκτρικής Εταιρείας Β. Δερμοσονιάδης & Σια".

Η παραγωγή γινόταν από την αγγλική εταιρία Πάουερ, που τροφοδοτούσε την Αθήνα. Μεγάλωσε βέβαια ο υποσταθμός, που στη συνέχεια αντικαταστάθηκε, κι έγινε ένα στοιχειώδες δίκτυο στις δύο πλευρές του χωριού. Τον επόμενο χρόνο το δίκτυο επεκτάθηκε και χρησιμοποιήθηκαν κολόνες από κυπαρίσσια. Από το 1954 εργάστηκα κι εγώ στην Εταιρεία μέχρι το 1962, που ο ηλεκτροφωτισμός περιήλθε στη Δ.Ε.Η.

Δέσποινα Παπαστεφανάκη

Λένε ότι τότε η κάθε οικογένεια έκοψε ένα πεύκο για στύλο. Όλα έγιναν με προσωπική εργασία.

Γιάννης Κουλουψούζης

Μετά την Κατοχή οι Γερμανοί είχαν αφήσει μια μονή γραμμή πάνω από τις αποθήκες της Α.Β.Υ.Π.. Από ΄κεί φέραμε το ρεύμα στον Άγιο Στέφανο και πάλι με προσωπική εργασία.

Θύμιος Τσιάκος

Το 1948 ο Δερμοσονιάδης έκανε την πρώτη ηλεκτρική εταιρεία, που ήταν εκμετάλλευση της Η.Ε.Α.Π. (Ηλεκτρικής Εταιρείας Αθηνών Πειραιώς). Σε κάθε μέρος που πήγαινε η Εταιρεία, έφτιαχνε το δίκτυο και την εκμετάλλευσή του την έδινε σε ιδιώτη. Ένα κεντρικό ρολόι, που υπήρχε στις Αποθήκες του Στρατού, έδινε ρεύμα στα σπίτια. Εγώ εργάστηκα σαν ηλεκτρολόγος, αρχικά με τον Παντελή τον Κλημεντίδη και το Δημήτρη τον Παρνασσό. Όταν έφυγαν αυτοί, ανέλαβα εγώ και συντηρούσα όλο το δίκτυο μόνος μου, με βοηθό το Μήτσο Τιτόπουλο. Ήμουν τότε δεκαεφτά χρονών. Στου Μάκη του Κυδωνά, στη σημερινή πλατεία Δημοκρατίας, εκεί που είναι το βενζινάδικο, ήταν το γραφείο του Δερμοσονιάδη, όπου πλήρωναν τους λογαριασμούς. Αυτά μέχρι το 1958-59. Μετά, την εκμετάλλευση την πήρε πάλι η Η.Ε.Α.Π., η μετέπειτα Δ.Ε.Η.

Πόπη Ταουξή

Τη δεκαετία του 1960 τα δημοτικά τέλη για το νερό και το φως τα εισέπρατταν ένας εισπράκτορας του Δημόσιου Ταμείου ο Σαμπάνης από τον Αυλώνα, και ο υπάλληλος της Δ.Ε.Η. Νεόφυτος Βακιρτζής από το Κρυονέρι. Θυμάμαι περνούσαν Κυριακή από τα σπίτια για την πληρωμή των λογαριασμών.

Ειρήνη
Όταν πρωτοήρθατε εδώ, υπήρχε συγκοινωνία; Πώς επικοινωνούσατε με τις γύρω περιοχές;

Βασίλης Ιωαννίδης

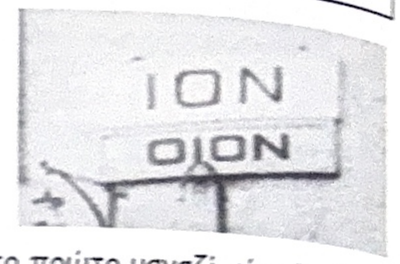

Το τρένο έφερε τους πρόσφυγες εδώ, όπου υπήρχε από παλιά ο σταθμός «ΟΙΟΝ», που σήμερα ονομάζεται «Άγιος Στέφανος». Αρχικά εξυπηρετούσε όλες τους τις μετακινήσεις.

Τασούλα Αμπουρίδου

Ο πατέρας μου, όταν προπολεμικά άνοιξε το πρώτο μαγαζί, είχε ένα άλογο και μία σούστα και πήγαινε μ' αυτό πέντε ώρες δρόμο να ψωνίσει στην Αθήνα όπου αναγκαστικά έμενε το βράδυ, γιατί δεν πρόφταινε να γυρίσει πίσω. Το τρένο έλυσε το πρόβλημα και βοήθησε στη συνέχεια πολύ στην εξέλιξη του τόπου. Μια φορά που με χιόνια πήγαν να ψωνίσουν, αποκλείστηκαν κι έμειναν τη νύχτα στο δρόμο. Την άλλη μέρα ξεκίνησαν και πήγαν να τους φέρουν.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

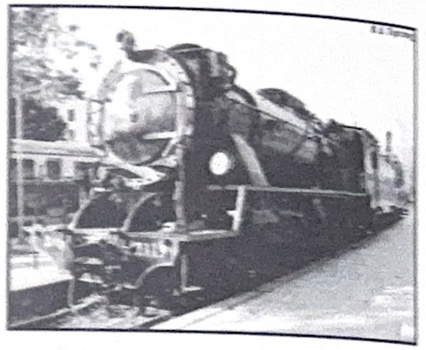

Για πολλά χρόνια μας συντρόφευε ο «μουτζούρης». Νύχτα μέρα ακούγαμε από μακριά το σφύριγμά του και τον βλέπαμε να κάνει μανούβρες στο Σταθμό, να ξεφυσά και να γεμίζει τον τόπο κάπνα.

Βασίλης Ιωαννίδης

Όταν ήμασταν παιδιά μαζεύαμε πρόκες και τις αραδιάζαμε πάνω στις γραμμές για να τις πατήσει το τρένο και να γίνουν σαν κοπίδια. Μ' αυτά κόβαμε και φτιάχναμε φιγούρες του καραγκιόζη, που ήταν το αγαπημένο μας παιχνίδι τα βράδια.

Νίκη Κατσαφάρου

Η μαμά μου στον πόλεμο του ΄40 έμαθα ότι ερχότανε στο Σταθμό για να μοιράσει στους φαντάρους που περνούσαν με τα τρένα, τις κάλτσες και τα γάντια που έπλεκε στο σπίτι.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Για πολλά χρόνια ο Σταθμός ήταν το κέντρο της καθημερινής ζωής του χωριού. Οι γονείς μας μας έφερναν εδώ για να παίξουμε και να χαζεύουμε τα τρένα, ενώ εκείνοι κουβέντιαζαν στα ξύλινα παγκάκια. Πολλοί ακόμη έκαναν τη βόλτα τους κατά μήκος των γραμμών και την Κυριακή γινόταν το «νυφοπάζαρο». Τα καλοκαίρια το δασάκι γέμιζε κόσμο που πήγαινε εκεί για να δροσιστεί.

Νίκη Κατσαφάρου

Θυμάμαι, μικρά παιδιά, τρέχαμε στο Σταθμό και περιμέναμε τα τρένα για να χαιρετήσουμε τους επιβάτες.

Πόπη Ταουξή

Με το τρένο, το Μάιο, μεταφέρανε πρόβατα κι αγελάδες μέσα σε βαγόνια ανοιχτά από πάνω. Διανυκτερεύανε τα ζώα στον Άγιο Στέφανο και την επομένη τα ανέβαζαν προς τα πάνω ή τα κατέβαζαν προς τα κάτω. Γέμιζε ο Άγιος Στέφανος πρόβατα. Θυμάμαι που έλεγαν οι παλιότεροι ότι με το τρένο φέρνανε απ΄ τη Χαλκίδα και φρέσκα ψάρια. Οι ψαρέμποροι μάλιστα τα διάλεγαν εκεί στο Σταθμό κι άφηναν τα μικρά ψαράκια στα πιτσιρίκια. Εκείνα τα μάζευαν και έστηναν πίσω από το Σταθμό ένα υπαίθριο ψαράδικο. Πολλοί Μπογιατιώτες πήγαιναν να αγοράσουν από τα παιδιά, για να τα ενισχύσουν.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Παλιότερα ο Σταθμός είχε έντονη ζωή. Οι εργαζόμενοι εκεί, που δεν ήταν Μπογιατιώτες, αποτελούσαν μια ξεχωριστή δραστήρια κοινωνική ομάδα με τη δουλειά και τα γλέντια τους.

1958. Πασχαλιάτικο γλέντι των σιδηροδρομικών δίπλα στο Σταθμό.

Νίκη Αλεξανδράτου

Από παλιά υπήρχε μόνο το τρένο που έφτανε μέχρι τον Πειραιά. Τα υπεραστικά λεωφορεία ήρθαν στον Άγιο Στέφανο από το 1936. Ένα μόνο αστικό λεωφορείο, της Αγγλικής Εταιρείας Πάουερ, ερχόταν ως την Εκάλη.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Το 1930-31 ο πατέρας μου, Βασίλης Δερμοσονιάδης, έβγαλε το πρώτο λεωφορείο στον Άγιο Στέφανο, το οποίο έκανε τη διαδρομή «Άγιος Στέφανος – Αθήνα».

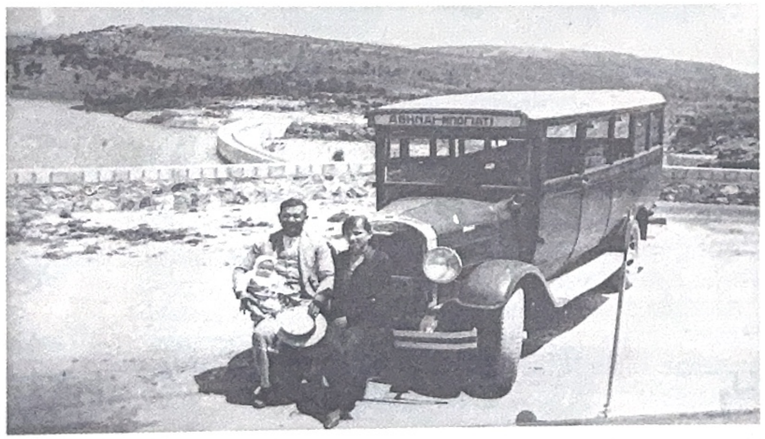

1932. Το λεωφορείο του Βασίλη Δερμοσονιάδη με τη σύζυγό του Χρυσούλα και την κόρη τους Καίτη.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Λεωφορείο έβγαλε κι ο μπαρμπα-Νικόλας Αλεξανδράτος. Ήταν Αμερικάνικο, μάρκας Στούντεν Μπέκερ, χρώματος μπλε, δεκαεννιά θέσεων. Η αφετηρία ήταν στην πλατεία Βάθη. Ο Αλεξανδράτος, αν δε γέμιζε το λεωφορείο, δεν το άφηνε να ξεκινήσει. «Άντε πάμε», έλεγε ο οδηγός, ο μπαρμπα-Στέλιος, «κάποιος θα βρεθεί στο δρόμο να τον πάρουμε». «Πού θα τον βρούμε τον άλλο;», έλεγε ο Αλεξανδράτος. Μετά την Απελευθέρωση έβγαλαν κι άλλοι, ο Μιλτιάδης Γαλάτης, ο Κώστας Μπρέμπος κι ο Νίκος Πολυχρονόπουλος, που με το λεωφορείο του έκανε καθημερινά το δρομολόγιο «Άγιος Στέφανος – Πλατεία Βάθη».

Ο Κλεάνθης Αλεξανδράτος στο λεωφορείο του πεθερού του Παναγιώτη Καρανικολόπουλου.

Γιάννης Κυπραίος

Εδώ υπήρχε η Δευτέρα Κοινή Υπεραστική Διεύθυνση, η οποία έγινε επί Μεταξά. Το 1936 ο Μεταξάς επισκέφθηκε τα έργα στο Φράγμα μ΄ ένα αυτοκίνητο μάρκας Πακάρ. Πήγε στα γραφεία και βρήκε το διευθυντή, το Γιάννογλου, ηλεκτρολόγο-μηχανολόγο από την Πόλη, και τον υποχρέωσε να πάρει γιατρό για τους εργαζόμενους και λεωφορείο για να πηγαίνουν τα παιδιά τους στο Σχολείο. Έτσι ερχόταν λεωφορείο και πρωί και απόγευμα. Μέχρι τότε οι άνθρωποι αυτοί πηγαινοέρχονταν με τα πόδια για τις δουλειές τους.

1948-49. Λεωφορείο "Dodge". Αριστερά ο Γιάννης Κυπραίος.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Όταν κηρύχτηκε ο Πόλεμος, τα λεωφορεία και τα φορτηγά επιτάχθηκαν. Ο Βαφειάδης ο Γιώργος και ο Γραμματικόπουλος είχαν ένα φορτηγό καινούργιο, μάρκας Φάρκο, το οποίο πήρε ο Στρατός, αλλά γύρισε σαράβαλο από το Μέτωπο. Μετά την Απελευθέρωση αποζημιώθηκαν από το Ελληνικό Κράτος, παίρνοντας ένα φορτηγό Σεβρολέτ «Καρνάβαλο», στρατιωτικό, στο οποίο έβαλαν καθίσματα και το μετέτρεψαν σε λεωφορείο.

1949. Το λεωφορείο Φάρκο του Οδ. Ζωγραφάκη. Στη σχάρα ο Πέτρος Πεντζερίδης. Μεταπολεμική κλούβα.

Ήταν το πρώτο λεωφορείο που ξεκίνησε μετά την Απελευθέρωση. Αποζημίωση πήρε κι ο Αλεξανδράτος, ένα φορτηγό τύπου GMC, με πάγκους και τέντα, το οποίο μετέτρεψε κι αυτός σε λεωφορείο. Στην Κατοχή κυκλοφορούσαμε με το γκαζοζέν του Θανάση Παπαστεφανίδη. Για να ξεκινήσει η μηχανή του, επειδή δεν υπήρχε βενζίνη, του βάζαμε ξύλα και κάρβουνα ν' ανάψει φωτιά, αλλά μέχρι να φύγουμε αυτό γέμιζε διοξείδιο του άνθρακα. Στον ανήφορο δεν τράβαγε, κατεβαίναμε και το σπρώχναμε.

Γιάννης Κυπραίος

Στον πόλεμο του ΄40 όλα τα λεωφορεία του Αγίου Στεφάνου πήγαν στο Μέτωπο. Για όσα δε γύρισαν, οι αυτοκινητιστές αποζημιώθηκαν μ' ένα φορτηγό ανά δύο. Δημιουργήθηκε μάλιστα ο «Σύνδεσμος Πληγέντων Αυτοκινητιστών». Όταν συγχωνεύτηκαν με το 5ο ΚΤΕΛ δούλευαν καλά κι έβγαζαν αρκετά χρήματα. Λεωφορειούχοι τότε ήταν ο Αλεξανδράτος, ο Πολυχρονόπουλος και ο Δερμοσονιάδης, τους ονόμαζαν μάλιστα «εφοπλιστές ξηράς».

Νίκη Αλεξανδράτου

Ο πατέρας μου, Παναγιώτης Καρανικολόπουλος, που είχε λεωφορείο πριν τον πόλεμο, αποζημιώθηκε κι έγινε διαχειριστής του Κοινού Ταμείου των λεωφορείων του Αγίου Στεφάνου και ήταν αυτός που ενήργησε για να γίνει η συγκοινωνία στο Μπογιάτι αστική. Τότε, γύρω στο 1950, όταν υπουργός συγκοινωνιών ήταν ο Μπουρδάρας, ο πατέρας μου απαίτησε να γίνει η υπεραστική συγκοινωνία αστική. Και για να τον συγκινήσει, πήρε τους Αγιοστεφανιώτες γέμισε τρείς κλούβες με πάγκους πίσω για καθίσματα, και πήγανε στη Θήβα, όπου μιλούσε στην προεκλογική του συγκέντρωση. Κρατούσαν και ένα πανώ που έγραφε «Το Μπογιάτι μαζί σου». Τελικά τα καταφέρανε και στις 16 Αυγούστου 1952 έγινε η αστική γραμμή.

Δεκαετία 1950. Από αριστερά οι: Γ. Δεκαβάλας, Λυμπ. Νικολάου και Πλ. Σολωμός.

Δεκαετία 1950. Διακρίνονται από αριστερά οι: Ανδρ. Μπουρτζόγλου, Πλάτων Σολωμός και Ηλ. Ζωγράφος.

1958. Το λεωφορείο "Scania" του Κλεάνθη Αλεξανδράτου.

Δεκαετία 1950. Το λεωφορείο του Παναγιώτη Καρανικολόπουλου. Στο κέντρο ο ίδιος με την οικογένειά του. Πίσω η κόρη του Νίκη με τον Κλεάνθη Αλεξανδράτο.

Άντζελα

Θυμάστε αν τα πρώτα χρόνια υπήρχαν εμπορικά μαγαζιά στο χωριό, πού βρίσκονταν και ποιοι τ' άνοιξαν;

Νίκος Δερμοσονιάδης

Αρχικά ο δρόμος από τον Άγιο Στέφανο μέχρι τη Νέα Ερυθραία ήταν χωματόδρομος. Ούτε μπακάλικο υπήρχε, ψωνίζανε από έναν στην Κηφισιά, το Δαρίβα.

Βασίλης Ιωαννίδης

Όταν πρωτοήρθαμε, το μοναδικό μπακάλικο που βρήκαμε ήταν μια σκηνή των «αντικρινών» Μικρασιατών, στο ρέμα προς το Βρυσάκι, των Πέτρου Ανανιάδη και Ασλανίδη. Όταν οι πελάτες του μπακάλικου, με τον ερχομό μας πλήθυναν, ο μπαρμπα-Πέτρος που τον φώναζαν Κελέση, γιατί ήταν φαλακρός, το μετέφερε από τη δική μας πλευρά. Τότε, για ν' αποκτήσουμε λίγες δραχμές και παρόλο που δεν είχαμε περίσσιο χώρο, του νοικιάσαμε το ένα από τα δυο δωμάτια του προσφυγικού μας σπιτιού, στη σημερινή οδό Κονίτσης.

Γιάννης Κουλουψούζης

Ο Ασλανίδης είχε μια παράγκα, όπου έφερνε ψωμί απ΄το Μενίδι και πουλούσε και κάποια άλλα προϊόντα.

Μαρίκα Αρνή

Κι ο αδελφός της μητέρας μου, ο Νίκος Μαντζούρης, άνοιξε μαγαζί με τρόφιμα σ' ένα τσαντίρι, αλλά γρήγορα τα μάζεψε κι έφυγε, γιατί η οικογένειά του έμενε στο Χαλάνδρι.

Γιάννης Πετρίδης

Θυμάμαι το καφενείο, του Αδάμ Καραφουλίδη, στους Ποντίους, που ήταν μπακάλικο και ψιλικατζίδικο μαζί.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Όταν ήρθαν οι γονείς μου από το Προκόπι, ο μπαμπάς μου αγόρασε το 1924 ένα κτήμα κι άρχισε την εργασία του στο μαγαζί: πουλούσε μπαμπακόπιττες πίτουρα και είδη μπακαλικής. Εγώ με την αδελφή μου τη Σοφία το κρατήσαμε ως εμπορικό μέχρι πριν λίγα χρόνια.

Το ψιλικατζίδικο της Σοφίας και της Γεθσημανής Βαφειάδου.

Τασούλα Αμπουρίδου

Ο πατέρας μου Λάζαρος κι ο αδελφός του Γιάννης είχαν μπακάλικα στη σημερινή πλατεία Δημοκρατίας.

Πόπη Ταουξή

Το 1935 ήρθε στον Άγιο Στέφανο ο Μανουσάκης, πλανόδιος έμπορος ρούχων, κι άνοιξε κι αυτός μπακάλικο στη σημερινή οδό Κοιμήσεως Θεοτόκου, κοντά στην κοινοτική βρύση. Από μικρή θυμάμαι στην πλατεία το ζαχαροπλαστείο της κυρα-Δέσποινας, της Θεολογίνας, που έκανε ωραίο κανταΐφι.

1959. Το μαγαζί του Μανουσάκη

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Στο παντοπωλείο του Ιωάννη Γραμματικόπουλου υπήρχε προπολεμικά μέχρι και το 1947 το μοναδικό υπεραστικό τηλέφωνο και είχε πενήντα λεπτά το τηλεφώνημα. Θυμάμαι και τον αριθμό του, ήταν το 019140. Το καλοκαίρι μάλιστα έπρεπε να περιμένεις ουρά για να τηλεφωνήσεις γιατί έρχονταν και παραθεριστές.

1989. Το παντοπωλείο των αδελφών Θεοδωρίδη (πρώην Γραμματικόπουλου). Ο Κώστας Θεοδωρίδης με τη μικρή Κωνσταντίνα Μιχαλοπούλου.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Εκεί δούλευε η αδελφή μου η Σοφία. κι έπαιρνε τα τηλεφωνήματα. Κανόνιζε μάλιστα και τα ραντεβού των νέων του χωριού. Το βράδυ, μετά τις δέκα, ερχόταν το «τζένμς» του στρατού από την Α.Β.Υ.Π. για να πάρει τα τηλεγραφήματα.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Συχνά περνούσαν και γυρολόγοι, ντόπιοι και ξένοι, με μαναβική, μπαχαρικά, υφάσματα και σκεύη. Από τα πρώτα χρόνια, τα καλοκαίρια γύριζε όλο το χωριό ο Γιάννης Αγγελίδης, ο παγωτατζής. Τον θυμάμαι με ένα στειλιάρι μακρύ στους ώμους, μ' έναν κουβά από δω κι έναν από 'κεί, την παγωτομηχανή του χεριού με τον πάγο που έσπαγε και το φτιαχνε χωνάκι και κασάτο. Πενήντα λεπτά το μικρό χωνάκι, ένα φράγκο το μεγάλο, μια δραχμή το μικρό κασάτο, δυο δραχμές το μεγάλο. Πού να βρίσκαμε δυο δραχμές;

Πόπη Ταουξή

Κι εγώ θυμάμαι τον παγωτατζή, τον Κακκαβά από τη Νέα Ιωνία με το τρίκυκλο. Πάνω στις δύο ρόδες είχε ένα κουτί ξύλινο με το παγωτό, καίμάκι και σοκολάτα. Είναι σαν να τον ακούω: «έβγα, παγωτά η ΕΒΓΑ». Εγώ τότε, επειδή μ' άρεσαν τα παγωτά, έλεγα στη μάνα μου «εμένα φωνάζει, λέει: έβγα, Πόπη, έβγα».

Κλήμης Χούρσογλου

Ο παππούς μου, ο Κλήμης Ανδρεάδης, που ήταν τσαγκάρης, ήρθε απ' το Προκόπι, πήρε κι αυτός κλήρο κι έκανε σπίτι εκεί που είναι το κουρείο μου, στην οδό Δημοκρατίας. Μπροστά είχε τσαγκαράδικο με δύο μηχανές. Απέναντι στη γωνία έκανε περιβόλι, φύτεψε μάλιστα το 1935 τη λεύκα της Πλατείας. Ο πατέρας μου, ο Δήμος, είχε βιοτεχνία στον Πειραιά με γαζωτικές μηχανές κι έκανε τα φόντια των παπουτσιών. Το 1940 έπεσε βόμβα και πάθανε μεγάλη καταστροφή. Στα ερείπια είχε κρυμμένα χρυσά και μ΄αυτά αγόρασε δέρματα. Έτσι μαζέψανε ό,τι μαζέψανε και ήρθανε στον Άγιο Στέφανο. Εδώ, με συνέταιρο το Θανάση Μασλουμίδη, έφτιαξε μια παράγκα για τσαγκαράδικο. Βγαίνανε στα χωριά και πουλούσανε παπούτσια με αντάλλαγμα προϊόντα. Όλοι οι τσοπάνηδες της περιοχής τα έφτιαχναν εκεί.

Πόπη Ταουξή

Κρεοπωλεία είχαμε μετά το 1955. Θυμάμαι του Βασίλη Δουγιουντζόγλου που ήταν και μπακάλικο. Φτιάχνανε και παστουρμά. Περνώντας να πάω σχολείο, τους χάζευα που έφτιαχναν το τσιμένι, από ένα φυτό που φύτρωνε στα Καμίνια, μέσα σε ξύλινη σκάφη, με δύο γουδοχέρια ξύλινα, ο ένας από τη μια μεριά κι ο άλλος από την άλλη, το ζύμώναν. Μου άρεσε κι η μυρωδιά του, γιατί μυρίζε έντονα μαζί με τ΄άλλα μυρωδικά κι αφού δεν μπορούσα να το φάω, γιατί ήταν ακριβό, καθόμουν και το μύριζα. Οι ίδιοι κάνανε και σουτζούκια. Αργότερα άνοιξαν κι άλλα κρεοπωλεία.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Ο Γουρνής μαζί με τον Ψοφίδη είχαν το ψαράδικό τους, εκεί που είναι σήμερα ο Μαγγίνας. Μη φαντάζεστε ότι πουλούσαν τσιπούρες, κανένα σαβρίδι ή σαρδέλες και γαύρο. Η κυρα-Μαρίτσα του Βορριά έπαιρνε μια- δυο κασέλες ψάρια που έρχονταν απ' τη Χαλκίδα με το τρένο και τα πουλούσε μπροστά στο σπίτι της. Θυμάμαι και την κυρα-Πόπη του Νταή που είχε παγοπωλείο στην Πλατεία, κοντά στις γραμμές του τρένου.

Γιώργος

Πώς γλεντούσατε τα χρόνια εκείνα;

Νίκος Δερμοσονιάδης

Η κοινωνία τότε στον Άγιο Στέφανο ήταν κλειστή, όλοι γνωρίζονταν μεταξύ τους και υπήρχε ήθος στις σχέσεις. Η κοινωνική ζωή βασιζόταν κυρίως στην οικογένεια. Γλέντια, συναντήσεις με συγγενείς και φίλους.

Προπολεμικά. Μπροστά στο σπίτι του Βαγγέλη Χαβιαρόπουλου. Διακρίνονται ο παπα-Κώστας, πίσω η Καλλιόπη Ταουξή, η Αγλαΐα Μπουρτζόγλου, η Δόμνα Χαβιαροπούλου, η Αικατερίνη Αποστόλου και καθιστή η Κατίνα Ταουξή. Όρθια με το μωρό η Μαρίκα Δέλκου - Γουναροπούλου.

Γιάννης Πετρίδης

Τις Απόκριες κάναμε οικογενειακές γιορτές, όποιος είχε τα απαιτούμενα, τα κρασιά και, τους μεζέδες, έκαμνε ένα τραπέζι και λέγαμε: «θα πάμε στου Γιάννη, έχει και κρασιά έχει και τουρσί, θα τηγανίσει και καμιά πατατούλα...». Τέτοιες μέρες, θυμάμαι, στο σπίτι ο πατέρας μου είχε λατέρνα, που την παίζαμε στα γλέντια.

Δεκαετία 1960. Ξεφάντωμα της παρέας. Διακρίνονται από αριστερά οι: Δημ. Δαβέττας, Μιχ. Θεοδωρίδης, Χρ. Κωνσταντίνου, Μ. Καρακάση, Γεθσ. Θεοδωρίδου, Θέκλα και Πολυχρόνης Μαϊχόσογλου, Σοφία Ράλλη. Πίσω τους η Μάρω Θεοδωρίδου.

Γιάννης Κεφάλας

Εμένα μου άρεσαν οι χοροί, τα τραγούδια, τα γλέντια. Χορεύαμε με τα κουτάλια και ζεμπέκικα. Μου άρεσε ν' ακούω τον Περπινιάδη, το Ρούκουνα, το Λούρο που ήταν Σμυρνιός και φίλος μου από τη Σάμο. Η θεία μου είχε ένα παλιό γραμμόφωνο, το πήρα, το έφτιαξα κι έβαζα πλάκες με τραγούδια. Ο γάμος μου έγινε στη Κατοχή. Κάναμε μεγάλο γλέντι με κάτι κοτόπουλα που έσφαξε η θεία. Ήταν πολλά άτομα μαζί και τέσσερεις πέντε αντάρτες, φίλοι μου, αλλά και Γερμανοί φίλοι του πεθερού μου. Έτσι γλεντούσαμε τότες.

Γλέντι με το γραμμόφωνο. Στο κέντρο ο Μιχ. Θεοδωρίδης με την κόρη του Άρτα, τον Παν. "Κοντό" και το Στέργιο Ρόδιο.

Γρηγόρης Ίσσαρης

Γλέντια, μασκαράδες, ακορντεόν, όχι επειδή κάποιος γιόρταζε αλλά έτσι χωρίς λόγο μαζεύονταν στα σπίτια. Το μόνο που είχαν άφθονο ήταν το κρασί. Πίνανε πολύ, πειράζονταν μεταξύ τους, αλλά δε μάλωναν ποτέ. Τα κορίτσια ντύνονταν μασκαράδες και χορεύανε. Ήταν ωραία κορίτσια, η Βούλα η Ιντζιάδου και η Γεωργία του Αγγελίδη. Το πρώτο ράδιο στο συνοικισμό Ποντίων,τη δεκαετία του '50, ήταν στο σπίτι των Ιντζιαδαίων, όπου μαζευόμασταν όλοι κι ακούγαμε τα μπουζούκια στο Ε.Ι.Ρ., τον Καζαντίδη και τον Αγγελόπουλο.

Δεκαετία 1950. Αποκριάτικο γλέντι. Διακρίνονται από αριστερά οι: Ευδοξία Παπαστεφανίδου, Νίτσα Δεσύλλα, Βενετία και Χρυσούλα Μανουσάκη, Ρένα Κυδωνά και Ανθούλα Ράλλη.

Κλήμης Χούρσογλου

Παλιά, γύρω στο 1950, έρχονταν στο Μπογιάτι μπουλούκια για να δώσουν παραστάσεις. Θυμάμαι ένα θίασο που έπαιξε τη Γκόλφω σε μια παράγκα, πρόχειρα στημένη σ' ένα χωράφι απέναντι απ΄το Σταθμό. Φέρνανε καρέκλες και βάζανε τέντες γύρω γύρω. Εμείς τα παιδιά, επειδή δε μας άφηναν, μπήκαμε κρυφά από κάτω.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς, οι γυναίκες του χωριού πηγαίνανε στις βρύσες κι αφήνανε λεφτά και γλυκά. Όποια κοπέλα έπαιρνε κάποια από αυτά θα παντρευόταν τον επόμενο χρόνο. Άλλη μια παραδοσιακή γιορτή ήταν η κοπή της πίτας του Σχολείου στο μαγαζί του Ευθυμιάδη.

Ελευθερία Μπερμπάντη

Εμείς οι γυναίκες δε βγαίναμε από το σπίτι, παρά μόνο τις Κυριακές που πηγαίναμε το πρωί στην Εκκλησία ή καμιά βόλτα. Τα βράδια μαζευόμασταν στα σπίτια και περνούσαμε την ώρα μας πλέκοντας, κεντώντας και λέγοντας αστεία. Έτσι οι μικρότερες μάθαιναν από τις μεγαλύτερες να κάνουν εργόχειρα, γιατροσόφια και ό,τι άλλο για να γίνει μια κοπέλα καλή σύζυγος και νοικοκυρά.

Μαρίκα Αρνή

Άχου, άκου να δεις, μαζευόντουσαν όλοι το βράδυ, ο μπαρμπα-Παναγιώτης ήταν στην παρέα κι έλεγε παραμύθια. Παναγία μου, δε σταματούσανε τα παραμύθια και περνούσαμε την ώρα Παίζανε και χαρτάκι, το μουτζούρη, ποιος θα γελάσει. Όποιος γελούσε θα έκανε την άλλη μέρα το χαλβά. Ήταν η κυρα-Λένη του Θόδωρου και η Σμαρώ του Κίτσου. Ήταν και η κυρ' Αγλαΐα του Νιόνιου, που έλεγε αστεία και τραγούδαγε πάρα πολύ ωραία.

Πόπη Ταουξή

Θυμάμαι, η γιαγιά μου μ΄ έπαιρνε τα βράδια μαζί της στις "βεγκέρες". Κερνούσανε χαλβά και λουκουμάδες, λέγανε ιστορίες από την Κωνσταντινούπολη κι ανέκδοτα πλέκοντας τα πλεκτά τους. Και κάπου κάπου, άμα δε θέλανε να ακούσουμε εμείς τα παιδιά πράγματα, μιλούσανε Τούρκικα. Πολλές ιστορίες ήξερε ο μπαρμπα-Χαράλαμπος Χαβιαρόπουλος κι ο μπαρμπα-Παναγιώτης Πεντζερίδης, ο οποίος, αν δεν τελείωνε την ιστορία που διηγιόταν, ερχόταν την επόμενη μέρα και τη συνέχιζε.

Γρηγόρης Ίσσαρης

Θυμάμαι τους παππούδες που μαζεύονταν όλοι μαζί στα σπίτια και λέγανε ανέκδοτα και καλαμπούρια απ΄την πατρίδα τους. Εμάς τους μικρούς, για να μη βγαίνουμε έξω τα βράδια, μας φοβέριζαν με τα «χοτλάκ», τα φαντάσματα.

Δέσποινα Παπαστεφανάκη

Αυτές τις επισκέψεις και τις παρέες, ο ένας στο σπίτι του αλλουνού, τα έλεγαν οι δικοί μου «παρακάθια». Οικονομική δυνατότητα για κεράσματα δεν υπήρχε. Το καλοκαίρι κόβανε τα φρούτα φέτες, τα ξεραίνανε στον ήλιο και μετά τα φουρνίζανε. Το χειμώνα τα προσφέρανε για κέρασμα μαζί με ρεβύθια και σταφίδες. Στις μέρες της νηστείας τα βράζανε όλα μαζί και τα κάνανε «χοσιάφι», ρόφημα σαν σούπα, που το κερνούσαν στους επισκέπτες.

Ειρήνη
Τι άλλα φαγητά μαγειρεύανε τότε;

Πόπη Ταουξή

Τα Χριστούγεννα τρώγαμε κοτόσουπα. Στο τραπέζι υπήρχε απαραίτητα κι ο παστουρμάς, το ούζο με το κασέρι. Τη δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων μαγείρευαν σέλινο με χοιρινό. Την Πρωτοχρονιά κάνανε την πολίτικη βασιλόπιτα με την καινούρια χρονιά και τον Αι Βασίλη από πάνω, μάτια από γαρύφαλλα, στόμα από πορτοκάλι.

Φτιάχναν ακόμη κυδωνάτο, δηλαδή κρέας χοιρινό με κυδώνι ή δαμάσκηνα. Το χειμώνα κάνανε κατσαμάκι με ρετσέλι, με κολοκύθι ή κυδώνι βραστό, που γινόταν κρέμα με καλαμποκάλευρο και σταφίδες κι από πάνω ρίχνανε πετιμέζι. Οι τσιγαρίδες, ήταν λίπος από μεγάλο πρόβατο τσιγαριστό στο τηγάνι. Μετά έβγαζαν το βούτυρο κι έμενε το λιγοστό κρέας. Οι τσιγαρίδες διατηρούνταν το χειμώνα σε βάζα-κιούπια μέσα στο λίπος. Μ' αυτό κάνανε τραχανά και κους - κους, που ήταν κάτι σαν τραχανάς, ζυμαρικό με αυγά, γάλα κι αλεύρι δουλεμένο όλο από τη μια μεριά, μέσα στη σκάφη. Μαγειρεύανε τραχανά γλυκό, ξινό ή νηστήσιμο, με χορταρικά, καυτερή πιπεριά και κυδώνι. Τις χυλοπίτες τις φτιάχνανε το καλοκαίρι. Τα πρώτα χρόνια οι νοικοκυρές ζυμώνανε το ψωμί της οικογένειας με προζύμι. Ένας καλός μεζές ήταν τα σουτζούκια με αυγά τηγανητά. Τα σουτζούκια ήταν βαριά λουκάνικα και τα λέγανε «αρμένηδες». Τον παστουρμά τον τρώγανε σκέτο ή με αυγά τηγανητά. Ένα ωραίο φαγητό ήταν οι λαχανοντολμάδες. Με λάχανο πάλι έφτιαχναν καπούσκα, λάχανο δηλαδή ψιλοκομμένο, καβουρντισμένο με λίγο κρεμμύδι και λίγη ντομάτα.

Συνηθισμένα γλυκά ήταν ο σιμιγδαλένιος χαλβάς και το κανταΐφι. Τέλος απαραίτητα ήταν τα γλυκά του κουταλιού, όπως σταφύλι, κυδώνι, σύκο, πορτοκάλι και κυδωνόπαστο.

Δέσποινα

Κάνατε γλέντια κι αλλού εκτός από τα σπίτια;

Ελευθερία Μπερμπάντη

Οι άντρες τα βράδια, μετά τη δουλειά, πήγαιναν στο καφενείο και διασκέδαζαν λιγάκι, κουβέντιαζαν και πίναν και κανένα κρασάκι.

1960. Στο μαγαζί του Χάρη (πρώην ταβέρνα του Αποστόλη). Από αριστερά ο μπαρμπα-Χάρης, ο Δημήτρης Τιτόπουλος και ο Κώστας Βλασιάδης.

1968. Στην ταβέρνα του Μυλωνά, στο Παλιό Μπογιάτι. Από αριστερά οι: Μαν. Αντάλιαλης, Θράσος Καλογρίδης, Χρ. Μπουρτζόγλου, Κ. Καρακάσης, Ν. Μυλωνάς, Σταύρ. Χαραλαμπίδης και Κ. Κυριάκης.

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Ταβέρνες τα πρώτα χρόνια δεν υπήρχαν, πηγαίναν στο μπακάλικο τα γεροντάκια, οι Κωνσταντινουπολίτες, παίρναν δυο-τρεις σαρδελίτσες, λίγο χαλβά, λίγες ελίτσες. Κι ήταν τότε το κρασί στο βαρέλι με το δράμι, και λέγανε «φέρε μας ένα κατοσταράκι». Ο Ιορδάνης Μπουρτζόγλου είχε ένα μικρό μαγαζάκι απέναντι από τις γραμμές του τρένου, που ήταν καφενείο και ουζερί μαζί. Παραδίπλα ήταν και «Ο Σώτος», ένα μικρό μαγειρείο, που είχε ο Αναστάσης Κόκκινος με το γιο του από το 1924 ως το 1928 περίπου, όσο κράτησαν τα έργα της Λίμνης για να τρώνε εκεί οι εργάτες.

Γρηγόρης Ίσσαρης

Θυμάμαι στο μαγαζί του Αδάμ, στους Ποντίους, έρχονταν όχι μόνο Αγιοστεφανιώτες, αλλά και από αλλού, για να πιούνε κρασάκι, ουζάκι και να φάνε τον παστουρμά και τα μεζεκλίκια του. Εκεί κοντά ήταν και η ταβέρνα του Πανάγου με την πινακίδα «Ταβέρνα το Νέον Σπατατζίκιον 1933».

Βασίλης Ιωαννίδης

Απέναντι, πίσω από το σταθμό του τρένου, στα σκαλάκια, ήταν η ταβέρνα του Καψοκέφαλου. Φτηνό και καλό μαγαζί, γέμιζε τα βράδια και το δυνατό γραμμόφωνό του αντιλαλούσε σ' όλο το Μπογιάτι με τις πλάκες τής κάθε εποχής. Αρκετά χρόνια αργότερα, όταν βγήκαν το τζουγκμποξ, ο Γιώργος Γεωργίου, που πήρε το μαγαζί μετά τον Καψοκέφαλο, έφερε ένα, και θυμάμαι μέσα στη νύχτα ν' ακούγονται τα τραγούδια του.

Όμως τα δυο παλιότερα και μεγαλύτερα κέντρα, που ήταν συγχρόνως καφενεία, εστιατόρια, ταβέρνες και ξενυχτάδικα στις γιορτές, ήταν του Νίκου Πολυχρονόπουλου, δίπλα στο Σταθμό, στη θέση που αργότερα χτίστηκε το σπίτι των κλειδούχων. Το δεύτερο ήταν του Αχιλλέα Ιωαννίδη στο μαγαζότοπο απέναντι από το Σταθμό. Θυμάμαι προπολεμικά τους εργάτες της Λίμνης να γλεντούν τα βράδια εκεί κι εμάς, που δεν είχαμε λεφτά, να μαζευόμαστε απ' έξω και να τους χαζεύουμε. Αυτά τα δυο μαγαζιά, όταν είχε πανηγύρι, στήνανε εξέδρες και φέρνανε οργανοπαίχτες και τραγουδιστές, ανταγωνιζόμενοι ο ένας τον άλλον. Τότε, την εποχή του γραμμοφώνου δεν υπήρχε δίσκος να κυκλοφορήσει που δεν κάνανε αγώνα ποιος να τον αγοράσει πρώτος, για να τραβήξει πελάτες στο μαγαζί του να τον ακούσουνε.

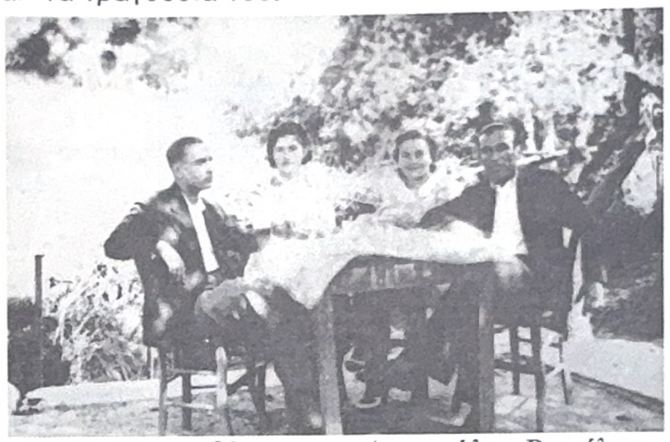

1938. Στη ταβέρνα του Αποστόλη. Βασίλης, Αθηνά και Ελένη Ιωαννίδου, και Γιώργος Βασιλικιάς.

1950. Στην ταβέρνα του Αποστόλη. Διακρίνονται οι: Γιώργος Καραδήμας, Δημήτρης Τιτόπουλος, Λευτέρης Δέλκος.

Κλήμης Χούρσογλου

Ο παππούς μου ήταν μεγάλος και τρανός μάγειρας, τον ξέρανε όλοι. Στη Μικρά Ασία ήταν αρχιμάγειρας του Μποδοσάκη. Μαζί με τη γιαγιά Πολυξένη, που ήταν κι εκείνη άφθαστη μαγείρισσα, στην αρχή διατηρούσαν μαγαζί στον κεντρικό δρόμο προς το Παλιό Μπογιάτι. Γύρω στο 1950 άνοιξαν εδώ στο Μπογιάτι το οινομαγειρείο «Ανατολή». Έρχονταν πολλοί άνθρωποι, και επώνυμοι, για να φάνε φασόλια πιάσι, τας κεμπάπ κι άλλα ανατολίτικα φαγητά. Μπροστά στο μαγαζί, στην πλατεία, κάναμε γιορτές και

Ο Ηλίας Χούρσογλου στην "Ανατολή".

Στα τραπεζάκια της "Ανατολής", στη σημερινή πλατεία Δημοκρατίας. Αριστερά ο Ηλίας Χούρσογλου με το Νίκο Νικολάου.

Δεκαετία 1940. Το πρώτο μαγαζί του Αντώνη Χούρσογλου, στο Παλιό Μπογιάτι.

πανηγύρια με όργανα,. Το 1950 μάλιστα, είχε έρθει ο Καζαντζίδης με το Ζαγοραίο και τραγούδησαν. Όταν ήμουν δέκα χρονών, είχαμε κάνει τη γιορτή του νερού. Τότε ήρθε και η Βασιλειάδου κι έκανε ένα σόου τριών λεπτών, θυμάμαι πήρε τετρακόσιες δραχμές τότε και μας είχε έρθει ταμπλάς,. Στο πανηγύρι της Παναγίας φέρναμε χανούμισσες και όργανα κι όλη η πλατεία γινόταν πίστα χορού.

Παναγιώτα Ευθυμιάδου

Στο μαγαζί του πατέρα μου, θυμάμαι, γίνονταν γλέντια κι εκδηλώσεις. Μετά το 1940 είχαμε το πρώτο ραδιοπικάπ, που το βγάζαμε έξω και μαζευόταν όλο το χωριό για ν΄ακούσει τραγούδια, αλλά και τις ειδήσεις. Φέρναμε και ρώσικα μπαλέτα με ζωντανή μουσική.

Μεταπολεμικά. Ο Θωμάς κι η Παναγιώτα Ευθυμιάδου στην ταβέρνα τους.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Και γινότανε της κακομοίρας. Το εστιατόριο του Ευθυμιάδη ήταν το πρώτο μαγαζί στον Άγιο Στέφανο. Ήταν το "elegant de Paris", που λένε. Εκεί γίνονταν όλες οι εκδηλώσες του χωριού και τα καλλιστεία, που τα ξεκίνησαν η Αμπουρίδου, η Μανουσάκη, η Σμαρώ, η γυναίκα του Κέφαλου και κάποιες άλλες κυρίες, με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για την Εκκλησία και το Σχολείο. Γίνονταν κάθε χρόνο. Η πρώτη «Μις Μπογιάτι» ήταν η Μπεμπέκα, όπως λέγανε τότε την Ανθούλα Ράλλη.

1960. Αποκριάτικο γλέντι. Διακρίνονται αριστερά οι: Χρήστος Καραμούζης και Τάκης Μπουρτζόγλου.

Κλήμης Χούρσογλου

Εγώ θυμάμαι αργότερα στην Κασταλία, όταν έρχονταν θίασοι κι ο Δέλλας με την κιθάρα, έκαναν κι αυτοί καλλιστεία. Μετά την παράσταση φώναζαν απάνω στη σκηνή όσες ήθελαν να διαγωνιστούν. Μια χρονιά βγήκε «Μις Μπογιάτι» η Στυλιανίδου, ψυχοκόρη του Κωνσταντόπουλου της Κασταλίας.

Παναγιώτα
τους.

ονται
ς και

λέλλας
ναζαν
«Μις
αλίας.

Γιάννης

Έχουμε ακούσει από τους παππούδες μας πολλά για την εκκλησία της Παναγίας. Τι θέση είχε στη ζωή σας; Πότε και πώς χτίστηκε;

Βασίλης Ιωαννίδης

Όταν πρωτοήρθαμε εδώ, η εκκλησία μας ήταν σε σκηνή, μετά φτιάξαμε μια παράγκα στη θέση της σημερινής πλατείας Αντύπα. Τότε δεν υπήρχε η οδός Κοιμήσεως Θεοτόκου, η πλατεία ήταν ενιαία.

Σταύρος Χαραλαμπίδης

Στην πρώτη αυτή εκκλησία - αντίσκηνο παντρεύτηκε ο πατέρας μου Μήτρος Χαραλαμπίδης με τη Δέσποινα Καψούλη.

1920.
Ο Μήτρος Χαραλαμπίδης
στην Πόλη.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Ερχόταν ο παπα-Κουσίδης απ' το Παλαιό Μπογιάτι. Θυμάμαι ακόμη τη Μεγάλη Βδομάδα τις γυναίκες που στόλιζαν τον Επιτάφιο της παραγκένιας εκκλησίας. Ήταν η Μαρίκα Αρνή, η Μαρίκα Νικολαΐδου, η Φρόσω Αποστόλου και η Ρένα Μανουσάκη. Δίνανε από νωρίς στα μικρά παιδιά πανέρια κι αυτά γύριζαν στα σπίτια του χωριού, για να μαζέψουν τα λουλούδια.

Το 1937 θεμελιώθηκε ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου, ο οποίος δεν ήταν με μπετά, ήταν λιθοδομή, με θεμέλια δυόμισι μέτρα βάθος και ογδόντα φάρδος.

Βασίλης Ιωαννίδης

Ο πόλεμος με τους Γερμανούς σταμάτησε την κατασκευή της Εκκλησίας, γιατί χρησιμοποίησαν το κτίσμα σαν αποθήκη για τις ανάγκες τους. Το έκαναν αχυρώνα για τα ζώα τους, αφού το κάλυψαν με μια πρόχειρη στέγη. Όταν έφυγαν οι Γερμανοί, οι Αγιοστεφανιώτες τελείωσαν την κατασκευή της και από το 1945 άρχισε να λειτουργεί.

Βασίλης Ιωαννίδης

Θυμάμαι το Δεκαπενταύγουστο, μετά τον Εσπερινό και τη λιτάνευση της εικόνας, γινότανε τρικούβερτο γλέντι, ως τα ξημερώματα, στα κέντρα διασκέδασης που είχανε στήσει εξέδρες κι έφερναν όργανα με ξακουστούς τραγουδιστές. Ακόμα και στα περισσότερα σπίτια, που όλο και κάποιον είχανε να γιορτάζει, γίνονταν κι εκεί γλέντια και ξεφαντώματα.

Γρηγόρης Ίσσαρης

Υπήρχε μια πλατεία στους Ποντίους, δίπλα στου Αδάμ του Καραφουλίδη, θυμάμαι, όταν ήμουν έξι χρονών, που έρχονταν απ΄τη Δραπετσώνα με πούλμαν μαζί με τον αείμνηστο Νίκο Παπαβραμίδη, έναν απ΄τους καλύτερους λυράρηδες τραγουδιστές και κάνανε γλέντια εκεί έξω απ΄το μαγαζί.

Ελισσαίος Καρακάσης

Στην ταβέρνα μας, το «Βρυσάκι», ερχόταν κόσμος από παντού κι από πολύ μακριά. Υπήρχε μία μεγάλη πίστα με κληματαριά, κι ένας γέρικος πλάτανος. Τριγύρω είχε μια καρυδιά, μια κορομηλιά και πολλές τριανταφυλλιές. Εδώ γίνονταν γλέντια, γάμοι, βαφτίσια, αλλά και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις.

Γιάννης Κεφάλας

Θυμάμαι την Καθαρή Δευτέρα και την Πρωτομαγιά που το Μπογιάτι είχε κόσμο είχε κόσμο μέχρι και τα κεραμίδια.

Προπολεμικά.
Η οικογένεια Πεντζερίδη

Γιάννης Πετρίδης

Έρχονταν με τα τρένα εκδρομή τα σχολεία. «Πού θα πάμε;» «Στο Βρυσάκι πόχει το νερό». Και πήγαιναν σ' αυτό το κέντρο και μαζεύονταν όλοι, δασκάλοι και παιδιά.

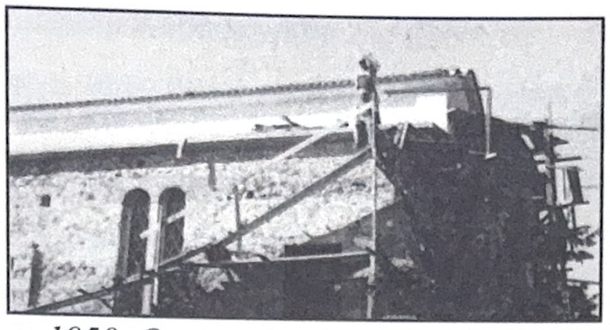

1950. Οι εργασίες ολοκλήρωσης του Ναού της Παναγίας.

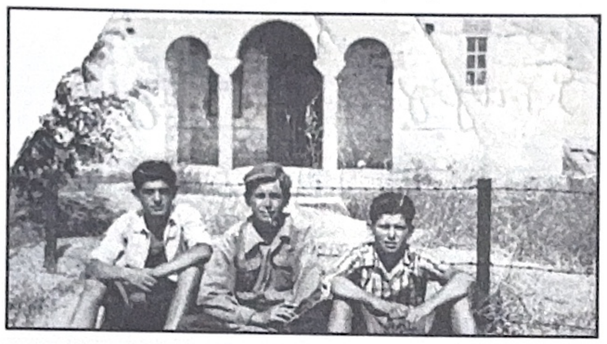

1954. Η είσοδος της Εκκλησίας. Μπροστά ο Θόδωρος Χαβιαρόπουλος, ο Αργύρης Χιώτης και ο Δημήτρης Τιτόπουλος.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Την περίοδο της Κατοχής ο εκκλησιασμός γινότανε στην ξύλινη παράγκα. Μετά την Απελευθέρωση στο μισοτελιωμένο κτίσμα μπήκε και η σκεπή. Αργότερα έγιναν και δύο γυναικωνίτες, τους έφτιαξε ο Μιχάλης Βλασιάδης.

Νίκη Αλεξανδράτου

Πράγματι ο Μιχάλης ο Νταής έβαλε πάρα πολλά μεροκάματα.

Γιάννης Πετρίδης

Όσοι είχαν, προσφέρανε χρήματα για την ανέγερση της Εκκλησίας, άλλοι έδωσαν υλικά, τούβλα, κεραμίδια κι άλλοι δούλεψαν δωρεάν.

Γιάννης Κυπραίος

Χτυπήσανε πόρτες οι άνθρωποι, γίνανε ζητιάνοι, για να γίνει η Εκκλησία, ο Χαβιαρόπουλος ο Χαράλαμπος, ο πατέρας μου, η κυρα-Άφρω.

Γιάννης Πετρίδης

Για να συγκεντρώσουν χρήματα για την αποπεράτωσή της, η εικόνα της Ανάστασης έβγαινε σε δημοπρασία. Αυτός που συνήθως την έπαιρνε ήταν ο Πρόδρομος Κυδωνάς, ο οποίος ήταν αρκετά ευκατάστατος, είχε λεωφορεία και ταξί. Αν κάποιος άλλος το είχε τάμα να την πάρει στο σπίτι του, έπρεπε να τον παρακαλέσει να μην προχωρήσει τον πλειστηριασμό. Γιατί από πενήντα ξαφνικά τον πήγαινε στις δύο έως τέσσερις χιλιάδες δραχμές.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

Από τότε που ήρθαμε στο Μπογιάτι, η οικογένεια του Απόστολου Κωνσταντόπουλου κάθε χρόνο το Δεκαπεντάυγουστο αναλάμβανε τα κόλλυβα της Παναγίας. Θυμάμαι ήταν ένας μεγάλος δίσκος, σαν τραπέζι. Στον πάτο του είχε ένα μουσαμά με την εικόνα της Κοίμησης, φερμένο απ' το Αβάσσο και γύρω ήταν τα κόλλυβα, που τα στόλιζε η θεία μου η Άννα.

Βασίλης Ιωαννίδης

Την Παραμονή στον Εσπερινό, γινόταν δημοπρασία κι εκείνος που θα πλήρωνε τα περισσότερα έπαιρνε το δίσκο και μοίραζε τα κόλλυβα στο κόσμο. Αυτό εθεωρείτο ευλογία για όλη την οικογένεια. Συνήθως τα έπαιρνε ο Πρόδρομος Κυδωνάς και ο Δημήτρης Κούτσιας. Μάλιστα τα τελευταία τότε χρόνια και πριν το έθιμο αυτό σταματήσει, λόγω της οικονομικής κρίσης που έπληττε τη χώρα μας και της απουσίας λόγω ηλικίας των παλαιότερων, σκεφτήκαμε και κάτι άλλο, για να εξοικονομήσουμε περισσότερα χρήματα. Όλες οι προσφορές να δίνονται από την αρχή σε χρήμα. Έτσι το συνολικό ποσό γινόταν το διπλάσιο της τελικής προσφοράς. Αργότερα που τελείωσε η Εκκλησία δε γινόταν πια δημοπρασία, παρά μόνο η λιτάνευση της εικόνας.

Δεκαετία 1960. Ημέρα της Αγάπης. Ο Πολυχρόνης Μαϊχόσογλου κρατά την Ανάσταση, που κέρδισε στη δημοπρασία. Διακρίνονται ο παπα-Προκόπης, ο ψάλτης Σπύρος Αρνής και ο Στράτος Χαβιαρόπουλος.

15 Αυγούστου 1950. Περιφορά της εικόνας της Κοίμησης της Θεοτόκου. Δεξιά ο παπα-Κώστας Γαλιγάλης και αριστερά, στο αναπηρικό καροτσάκι, ο Βαγγέλης Πεντζερίδης ψάλλει.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Εγώ επί τριάντα χρόνια έντυνα τριάντα κορίτσια του σχολείου με στολές που ράβαμε με την αδελφή μου κι έφερνα και μουσικούς. Γινόταν η περιφορά της εικόνας και στο τέλος χορεύαμε όλοι μαζί στην πλατεία του χωριού.

15 Αυγούστου 1996.

15 Αυγούστου 1980. Στην περιφορά της Παναγίας συμμετέχουν οι: Αγγ. Σουλιώτη, Αθηνά Τιτοπούλου, Ευστ. Θεοδοσιάδου, Μαργ. Φλούδα και ο πρόσκοπος Βασ. Νίττης. Συνοδός η Γεσθημανή Βαφειάδου.

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Το έθιμο με τα κόλλυβα και την περιφορά της εικόνας γινόταν από παλιά στο χωριό Αβάσσο της Πόλης. Εκεί υπήρχε η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Βρεφοκρατούσας, η οποία λέγεται ότι είναι αντίγραφο έργου του Αποστόλου Λουκά και χρονολογείται γύρω στο 1400 μ.Χ.. Βρίσκεται σήμερα στον Άγιο Στέφανο, μαζί με την εικόνα της Κοίμησης της Θεοτόκου.

1950. Περιφορά της Παναγίας της Βρεφοκρατούσας. Την εικόνα κρατούν ο Κλεάνθης Αλεξανδράτος δεξιά και ο Νίκος Παπαστεφανίδης.

Κατά την παράδοση, η εικόνα της Βρεφοκρατούσας βρισκόταν σ' ένα ερημοκκλήσι, κοντά στα χωράφια του χωριού, στην περιοχή Μπετάντσα. Κάποτε κάποιος πιστός πήγε να την προσκυνήσει, αλλά δεν τη βρήκε. Ειδοποίησε τότε όλους τους χωρικούς, που τη βρήκαν τελικά πάνω σε μια καρυδιά έξω απ' το χωριό, σ' ένα ρέμα. Ο ιερέας με δυο τρεις άλλους δεν κατάφεραν να την κατεβάσουν. Ψάλανε μια παράκληση, η εικόνα αλάφρυνε κι έτσι μπόρεσαν να την πάνε πίσω στη θέση της. Μετά από λίγες μέρες όμως ξαναβρέθηκε στην καρυδιά και πάλι δεν μπόρεσαν να την πάρουν. Έφεραν λοιπόν τον Μητροπολίτη να κάνει δέηση και στη συνέχεια αποφάσισαν να χτίσουν ένα ξωκκλήσι σ' εκείνο το σημείο, που ονομάστηκε Παναγία της Μπενταγιού όπου στέγασαν την εικόνα. Μετά από λίγους μήνες, το πρώτο εκκλησάκι βούλιαξε από καθίζηση. Τότε όλοι οι πιστοί κατάλαβαν ότι η εικόνα ήταν θαυματουργή.

Γιάννης Πετρίδης

Λέγεται ότι, όταν επρόκειτο να γίνει κάποιο κακό στην περιοχή του Αβάσσο, όπως επιθέσεις και λεηλασίες από τους Τούρκους, η εικόνα εξαφανιζόταν από τη θέση της κι αργότερα την έβρισκαν σε σημεία απρόσιτα, όπως λόφους, σπηλιές, δάση. Οι κάτοικοι την επανατοποθετούσαν στο ναό με λιτανείες και τιμές, ενώ άλλες φορές επέστρεφε μόνη της.
Πίστεψαν τότε ότι η Παναγία φεύγει από το ναό, για να τους προειδοποιήσει για κάποιο κακό. Πράγματι μετά από λίγο καιρό έγινε στην Τουρκία μεγάλος σεισμός. Τη θαυματουργή αυτή εικόνα την έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες κι αυτή μας φύλαξε από πολλά, φτώχια, πείνα, κακουχίες, πόλεμο. Στην Κατοχή μύτη δεν άνοιξε στον Άγιο Στέφανο.

Η Παναγία η Βρεφοκρατούσα από το Αβάσσο.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Δεκαετία 1940. Η οικογένεια Κωνσταντόπουλου. Καθιστός στο κέντρο με το φεσάκι ο Παυλής Αγκιναρτζής.

Ο πατέρας μας μου διηγήθηκε το πώς γλίτωσαν οι Αβασσιώτες την εικόνα αυτή, τότε που έμεναν στα αντίσκηνα στην Καλαμαριά της Θεσσαλονίκης.
Μια μέρα ήρθαν να την πάρουν κάποιοι από την Αρχαιολογική Υπηρεσία μ' ένα χωροφύλακα. Την ώρα που την φόρτωναν, πήραν είδηση οι γυναίκες εκεί γύρω κι άρχισαν να φωνάζουν «τρέξε, Παυλή, μας πήραν την εικόνα». Ο γαμπρός του πατέρα μου Παυλής Αγκιναρτζής ,που ήταν ένα χεροδύναμο παλικάρι, έτρεξε αμέσως, σήκωσε με τα χέρια του το φορτηγάκι από το πίσω μέρος κι έτσι δεν μπορούσε να προχωρήσει. Τους απειλούσε κιόλας. Τελικά οι υπάλληλοι της Εφορείας Αρχαιοτήτων, φοβούμενοι επεισόδια, έφυγαν. Έτσι σώθηκε η Παναγία η Αβασσιώτισσα.
Όταν έφτασαν εδώ οι πρόσφυγες, την φέρανε μαζί τους, όπως και πολλά ακόμη εκκλησιαστικά αντικείμενα και εικόνες. Ανέλαβαν να τα φυλάξουν, μέχρι να φτιαχτεί η παράγκα της εκκλησίας, η Ουρανία Ματσούλη με τον ανιψιό της Αριστοκλή Δημητριάδη.
Δε θα ξεχάσω ποτέ, όταν το 1951 μας επιστέφτηκε ο θείος μας Παυλής και ζήτησε να τον πάμε στην Εκκλησία να δει την εικόνα που είχε σώσει. Παρόλο που ήταν πολύ σκληρός άνθρωπος, την προσκύνησε γονατιστός κι έκλαιγε με λυγμούς ασταμάτητα.

Η Εκκλησία έγινε σιγά – σιγά με την προσωπική εργασία του καθενός. Ο πρώτος γάμος στην καινούργια Εκκλησία ήταν ο δικός μου, τον Ιούνιο του 1945. Θυμάμαι το δάπεδο ήταν ακόμη χαλίκια.

Οι τοιχογραφίες έγιναν με τη χρηματική υποστήριξη των προσφύγων, με στερήσεις μεγάλες. Επίσης στην αρχή της σχολικής χρονιάς, κάθε τάξη του δημοτικού σχολείου μάζευε χαρτζιλίκι κι έφτιαχνε μια εικόνα. Έτσι η αγιογράφηση της Εκκλησίας, ήταν κομματάκι - κομματάκι η ιστορία του τόπου. Η πρόσφατη κατεδάφισή της έφερε μεγάλο πόνο σε όλους μας. Πριν απ' αυτήν υπήρξε συμφωνία να γίνει τουλάχιστον αποκόλληση των τοιχογραφιών, η οποία όμως τελικά δεν έγινε.

Νίκη Αλεξανδράτου

Εκείνο που με πείραξε περισσότερο στο γκρέμισμα της Εκκλησίας ήταν ο τρόπος που έγινε. Ακόμη και οι μουσουλμάνοι, όταν γκρεμίζουν μια χριστιανική εκκλησία, βγάζουν τα σύμβολα. Εδώ ούτε το σταυρό δεν έβγαλαν και τα θάψανε όλα.

Μετά το γκρέμισμα.

Εικόνα από την παλιά Εκκλησία.

Τασούλα Αμπουρίδου

Την καλύτερη εικόνα που είχε φέρει κάθε οικογένεια από την Καππαδοκία την έδωσε στην Εκκλησία, καθώς και πολλές άλλες. Η οικογένειά μου χάρισε την εικόνα των Τριών Ιεραρχών και την εικόνα του Χριστού.

Μετά την Απελευθέρωση. Μπροστά στη μισοτελειωμένη Εκκλησία.

Λένα Παπαπαναγιώτου

Δεν καταφέραμε να σώσουμε την Εκκλησία, γιατί εκείνη την ημέρα ήρθαν τέσσερις διμοιρίες Μ.Α.Τ. Την γκρεμίσανε με υβριστικό τρόπο, δεν κάνανε ένα τρισάγιο, δεν πήρανε τα κειμήλια από μέσα. Όλη μας η ζωή, όλη η ζωή της πόλης είχε περάσει εκεί μέσα. Εμείς δεν είχαμε ξεκολλημό, δε φεύγαμε από εκεί.

Ιούνιος 1999. Η Εκκλησία λίγο πριν γκρεμιστεί.

Τασούλα Αμπουρίδου

Έτσι, καθώς η μπουλντόζα γκρέμιζε τους τοίχους, θρυμματίστηκαν και θάφτηκαν όλα κάτω από τα μπάζα. Τη νύχτα και το άλλο πρωί, πριν έρθουν τα φορτηγά, πολλοί παλιοί Αγιοστεφανιώτες έσκαβαν με τα χέρια στους σωρούς, μήπως βρούν κάποιο κομμάτι τοίχου με υπολείμματα αγιογραφίας, για να το πάρουν σπίτι τους, για φυλαχτό.

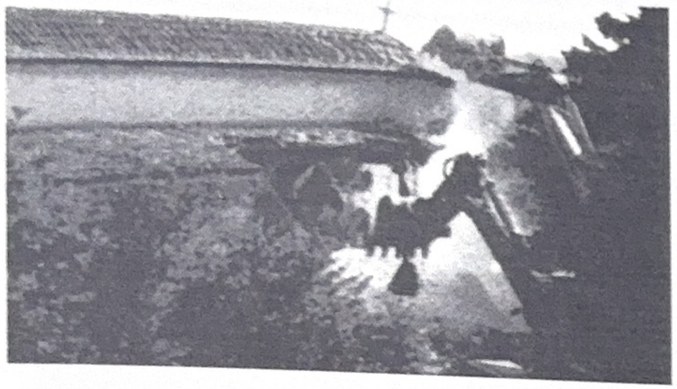

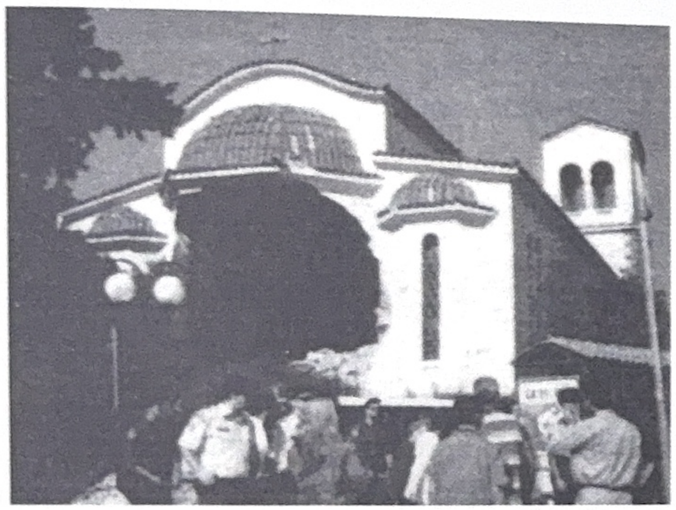

Λένα Παπαπαναγιώτου

Πολλοί ψάχνανε να πάρουνε κειμήλια για ενθύμιο. Κάποια στιγμή, κατά τις δώδεκα το μεσημέρι, βλέπω έναν ηλικιωμένο άνθρωπο πάνω στα χαλάσματα κατακόκκινο. Τον συμβούλευσα να φύγει, για να μη πάθει ηλίαση. Ήταν Ελληνοαμερικάνος που είχε έρθει για διακοπές: «είδα στην τηλεόραση ότι γκρεμίζουν την εκκλησία, πήρα την κάμερα και ήρθα, αλλά έλα εδώ να σου δείξω κάτι». Και σκύβει, σκαλίζει λίγο, «Είναι η Παναγία από κάτω». Την γκρεμίσανε στις εννιά και στις δώδεκα συνέβησαν όλ' αυτά. Έντεκα τόννοι τσιμέντο πάνω Της. Ζητήσαμε την Παναγία και δε μας Τη δίνανε, θέλανε να Την πετάξουν στα σκουπίδια, στα μπάζα. Ο Δήμος δήλωσε ότι δεν είναι δική του υπόθεση, αυτοί έπρεπε να καθαρίσουν το χώρο. Έπρεπε λοιπόν να ενεργήσουμε μόνοι μας.

Η Πλατυτέρα ατόφια στα χαλάσματα, αρνείται να μας εγκαταλείψει

Νίκη Κατσαφάρου

Μας θλίβει και μας κάνει να θυμώνουμε το ότι, με τον πιο βάναυσο τρόπο, έγιναν θρύψαλα όλ΄αυτά που οι πρόγονοί μας έφεραν από τη πατρίδα τους για την Εκκλησία, κρυφά και με θυσίες, ενώ άφησαν πίσω πράγματα που τους χρειάζονταν για να ζήσουν τα παιδιά τους. Θεωρώ ότι έγινε ένα θαύμα την ημέρα της κατεδάφισης, γιατί πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι, ενώ η κατεδάφιση άρχισε από το ιερό, με το μεγαλύτερο μηχάνημα που υπάρχει στην Ελλάδα, η Πλατυτέρα έμεινε ατόφια.

Λένα Παπαπαναγιώτου

Αναλάβαμε μια ομάδα ανθρώπων, η Παπαστεφανίδου η Κατερίνα και η αδελφή της η Βαγγελιώ, η Νίκη Κατσαφάρου, ο Γιώργος Μπερμπάντης, ο Γιώργος Βαφειάδης, ο Δημήτρης Παπαπαναγιώτου, η Σοφία Κυριαζή με τον άντρα της, που είναι αγιογράφος και μας είπε τι να κάνουμε για να μη χαλάσει κάτω από τον ήλιο μέχρι να Την πάρουμε. Ο αδελφός μου έδωσε τουλπάνια από το εργοστάσιο και Την τυλίξαμε όλη με αυτά για να κολλήσουν πάνω της και να μη χαλάσει.

Μαρία Χρηστίδου

Πρώτα κολλήσαμε μια στρώση χαρτί με γλυκόκολλα, στη συνέχεια τρεις στρώσεις τουλπάνια με κόλλα, από πάνω τοποθετήσαμε μεταλικό πλέγμα για τη στήριξη του σοβά και μετά απ' αυτό άλλες τρεις στρώσεις κόλλα με τουλπάνι. Μετά το κομπρεσέρ έσπασε το μπετόν. Κατόπιν καθαρίστηκε κι έμεινε μόνο το κέλυφος της εικόνας. Ο γαμπρός του Μπερμπάντη κατασκεύασε ξύλινη φασκιά, για να περάσουν από μέσα οι ιμάντες και να το σηκώσει ο Γιάννης Ρουμελιώτης με το γερανό του. Το κέλυφος ζύγιζε πάνω από εννιάμισι τόνους.

Η Πλατυτέρα σήμερα, ίδια όπως παλιά, στη νέα της θέση.

Λένα Παπαπαναγιώτου

Το πιο συγκλονιστικό, που δε θα το ξεχάσω ποτέ στη ζωή μου, είναι όταν ήρθε ο γερανός, πέρασε τα λουριά από κάτω και Τη σήκωσε. Φορτωμένος με την Παναγία, εγώ μπροστά με το αυτοκίνητο, περνάγαμε λιτανεία μέσ' απ' την πόλη. Ξεκίνησε από την Εκκλησία, περάσαμε τις γραμμές, και ανεβαίναμε τη Μαραθώνος. Ήταν λιτανεία, ο κόσμος έκανε το σταυρό του. Ήρθαμε στο εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου και Την ακουμπήσαμε προσεκτικά στην αυλή του.

Δούλεψε κι ο Παύλος Κουλουψούζης κι άλλοι πολλοί, όποιος έβλεπε ερχόνταν να βοηθήσει. Συμμετείχαν ακόμη και Αλβανοί: «Θέλουμε κι εμείς να βοηθήσουμε για την Κυρία, την Παναγία». Όταν πήγαμε να τους πληρώσουμε αρνήθηκαν να πάρουν χρήματα,γιατί «θέλουμε κι εμάς να μας βοηθήσει», έλεγαν. Βοήθησε κι ο Μιχάλης Νικολαΐδης που ήταν τότε σύμβουλος. Πραγματικά υπήρχε ένα ξεσήκωμα

Μετά έγινε η μελέτη για τη στέγασή της από το Γιάννη και την Αλεξάνδρα Μυστηλιάδη, την τοποθέτησαν έτσι, ώστε μπαίνοντας να την έχουμε στα δεξιά μας. Νομίζω ότι από τότε συνήλθε λίγο η ψυχή μας, όταν καταφέραμε να Τη σώσουμε. Ένα καλοκαίρι το περάσαμε μούρλια, καθαρίζοντας την Παναγία λίγο λίγο, γιατί μετά τα ζαχαρόνερα βγήκαν δύσκολα. Φοβόμασταν μη χαλάσει, ήθελε πολλή προσοχή. Το βρέχαμε για να μαλακώσει. Όταν τελείωσε είπαμε «τώρα;».

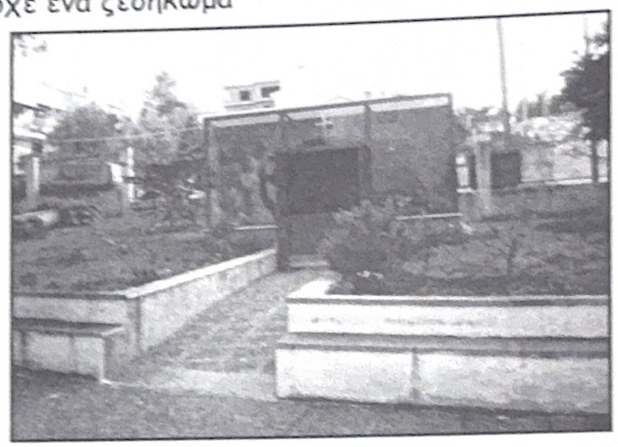

Στον Άγιο Δημήτριο, στη λεωφόρο Μαραθώνος. Το κτίσμα στην αυλή στεγάζει σήμερα την Πλατυτέρα.

Από τότε έρχεται η Σοφία και τη συντηρεί πού και πού. Η Νίκη, εγώ, η Ιωάννα η Μαρίνου, η Μορφούλα Ράλλη , η Αλέκα Αντωνιάδου ερχόμαστε και την καθαρίζουμε. Το παιδί που δούλεψε για τη στέγαση μαζί με άλλους εργάτες Αλβανούς, ήρθε προχθές και μου είπε: «Ούτε που το βάψατε ακόμη, θα έρθω μια μέρα, που θα ευκαιρώ, να βάψω απ' έξω την Παναγία».

Παρόλο που την γκρέμισαν έτσι βίαια και άσχημα, Εκείνη αρνήθηκε να μας εγκαταλείψει, έμεινε εκεί, μας περίμενε, μέχρι που Τη φέραμε εδώ. Απέριττη, Κυρά, Μάνα των προσφύγων, όπως ήταν πάντα. Εδώ πέρα, όταν έρχεσαι, στην κυριολεξία είσαι μέσα στην αγκαλιά της . Αρνήθηκε να πάψει να μας προστατεύει. Είπε «εδώ στην αγκαλιά μου θα σας έχω, κι ό,τι θέλουν ας λένε.»

Ευθύμης

Υπήρξαν ιερείς που η παρουσία και η προσφορά τους σας συγκίνησε;

Σοφία Βαφειάδου

Θυμάμαι προπολεμικά τον παπα – Άνθιμο Τσιβουράκη που τα Χριστούγεννα έφτιαχναν με το δάσκαλο τον Μπέτση μια φάτνη έξω από την ξύλινη εκκλησία κι εμείς τα παιδιά πηγαίναμε και τη χαζεύαμε.

Νίκη Αλεξανδράτου

Ο παπα-Κώστας Γαλιγάλης λειτουργούσε πολλά χρόνια πριν χτιστεί η Εκκλησία. Θυμάμαι και τον παπα Προκόπη που δούλεψε πολύ για να γίνει ο ναός.

Γιάννης Κυπραίος

Ο παπα-Προκόπης, ο συγχωρεμένος, χτύπησε πόρτες για την Εκκλησία, έγινε ζητιάνος, κι ο παπα-Γιώργης κι η Άφρω, η νεωκόρισσα.

Γιάννης Κεφάλας

Ο παπα-Πυρουνάκης ήταν εξαιρετικός. Δεν ήταν παπάς αυτός, ήταν ένας κύριος, έξυπνος, σπλαχνικός, όλα τα καλά λες και του τα είχε δώσει η φύση. Εδώ ήταν στην εποχή της Χούντας. Τον παρακολουθούσε η Ασφάλεια, γιατί τον θεωρούσαν προπαγανδιστή, ενώ ήταν ένας άνθρωπος με μεγάλη καρδιά και, όπως άκουγα, είχε και καλά παιδιά που βοηθούσανε τους φτωχούς. Αν όλοι οι παπάδες ήταν σαν κι αυτόν, ο κόσμος θα ήταν αλλιώτικος.

φορά τους σας

υ τα Χριστούγεννα
ι από την ξύλινη

πριν χτιστεί η
ολύ για να γίνει

την Εκκλησία,

, ήταν ένας
σει η φύση.
άλεια, γιατί
άλη καρδιά
ωχούς. Αν
.

Μαίρη
Απ' τα χρόνια που πηγαίνατε σχολείο τι θυμάστε;

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Το Σχολείο βρισκόταν στο ίδιο σημείο που είναι σήμερα το 1ο Δημοτικό. Λειτούργησε γύρω στο 1928 κι ήταν μια παράγκα από ελενίτ. Στην αρχή είχε τρεις αίθουσες, από δύο τάξεις η καθεμιά. Το χειμώνα έκανε πολύ κρύο κι όταν έβρεχε, έτρεχε μέσα. Το καλοκαίρι πάλι είχε πολλή ζέστη. Όταν πύρωνε το ελενίτ, κάναμε μάθημα κάτω από τα πεύκα που ήταν στην αυλή. Από τα τέσσερα αυτά πεύκα τώρα υπάρχει μόνο ένα.

Γιάννης Πετρίδης

Εκεί στην παράγκα έμαθαν τα πρώτα γράμματα τα παιδιά των προσφύγων. Δάσκαλοι ήταν ο Μπάρκουλης, και η κα Νίτσα. Κάθε πρωί κάθε μαθητής έφερνε στο σχολείο κι από ένα ξύλο για τη σόμπα. Αν κάποιος δεν έφερνε, ο δάσκαλος τον ξαναέστελνε σπίτι του για να φέρει.

Προπολεμικά, το σχολείο-παράγκα.

Σχολικό έτος 1955-56. Οι δάσκαλοι Κουρούσης και Παϊταρίδου. Διακρίνονται οι μαθητές Ξ. Μπουρτζόγλου, Μηλ. Χαμοπούλου, Μ. Κουλουψούζη, Γ. Κριεμάδης, Παρθ. Θεοδωρίδου, Κ. Παπαστεφανίδη, Ελευθ. Καρακάση, Κική Πολίτου, Ουρ.Καραδήμα, Κατ. Δέλκου, Κατ. Παπαδοπούλου

Κώστας Νικολαΐδης

Για το κούτσουρο που έπρεπε να φέρνουμε για τη σόμπα έχουμε φάει ξύλο. Παίρναμε ένα το πρωί για το Σχολείο, όμως στην πόρτα μάς περίμενε ο πατέρας και μας το έπαιρνε. Τότε πηγαίναμε στο Σχολείο χωρίς ξύλο και μας έδερνε ο Μπάρκουλης.

*Σχολικό έτος 1937-38. Ο δάσκαλος **Μπάρκουλης**. Διακρίνονται οι μαθητές: Παν. Σαρκίρης, Τ. Μαργιόλης, Γεωρ. Καραγιώργος, Μαν. Ρόδιος, Κων. Θεοδωρίδης, Θεοδ. Ανανιάδης, Γεωρ. Ιωακειμίδης, Χρ. Θεοδωρίδης, Σταθ. Ιντζιάδης, Γ. Κυπραίος, Γ. Κωνσταντόπουλος, Ευθ. Καψοκέφαλος, Γ. Μανουσάκης, Νικ. Ιωαννίδης, Σταυρ. Βαφειάδης, Στελ. Παπαδόπουλος, Χρ. Χαβιαρόπουλος, Θαν. Κριεμάδης, Ανδρ. Κυριάκης, Παρθ. και Σοφ. Σιδηροπούλου, Σοφ. Σοφιοπούλου, Ελ. Κόλλια, Κατ. Χριστοφή, Ζωή Ντούση, Δεσπ. Πυτηροπούλου, Πόπη Οικονομάκη, Τασ. Τιτοπούλου, Ανέζα Αραμπατζόγλου, Αργίτης, Ροζ. Θωμαϊδου, Πην. Ιωαννίδου, Δεσπ. και Αικ. Κυπραίου, Πόπη Κεραμιδά, Ιωάν. Ευθυμιάδου, Ειρ. Κασάπη, Σουζ. Κούζα, Ισ. Αβραμίδης, Παπαστεφανίδου, Νίκη Νικολαϊδου, Αλεξ. Ψωμιάδου, Ελισ. Πετρίδου, Μ. Χαραλαμπίδου, Αν. Πυτηροπούλου, Σωτ. Ντούση και Αν. Αναστασιάδου. Στην τελευταία σειρά, ο ψηλός στο κέντρο, είναι ο Γ. Μπαζίγος.*

Τάκης Σιδηρόπουλος

Εμένα τα γράμματα μου άρεσαν, αλλά δεν μου άρεσε να πηγαίνω σχολείο, γιατί ο δάσκαλος μας έδερνε. Να σκεφτείτε ότι έλεγε σε κάποιο παιδί να φέρει βίτσα για να το δείρει. Υπήρχαν βέβαια και παιδιά που στο σχολείο έκαναν φάρσες. Παλιά είχαμε μια δασκάλα, την κυρία Μερόπη.

Γεθσημανή Βαφειάδου

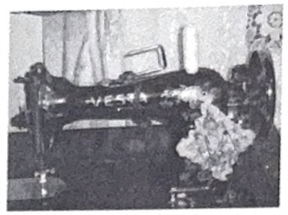

Η κυρία Μερόπη έμαθε την αδελφή μου Σοφία κι άλλες μαθήτριες να ράβουν με τη ραπτομηχανή «Vesta» και η δασκάλα η Λούλα μάς μάθαινε εργόχειρο.

Τάκης Σιδηρόπουλος

Θυμάμαι που της βάνανε μέσα στο συρτάρι ποντικό. Όταν πήγαινε να το ανοίξει, πεταγόταν ο ποντικός, λιποθύμαγε αυτή. Πού να μαρτυρήσουμε ποιος το έκανε, έτρωγες μια κοτρόνα στο κεφάλι. Σκληροτράχηλα παιδιά. Ένας δάσκαλος για όλο το σχολείο, ήταν δύσκολα και γι' αυτόν. Θυμάμαι τον Μπάρκουλη, χωρίς τη βίτσα πώς να τα βγάλει πέρα; Πόναγε η βίτσα στα παγωμένα πόδια μας, κλαίγαμε, μαζί μας έκλαιγε κι αυτός, και μας συμβούλευε να γίνουμε άνθρωποι, πώς αλλιώς να κάνει; Έβλεπες, άφηνε τα γυαλιά του στην έδρα, του παίρνανε τα γυαλιά, «πού είναι τα γυαλιά;» κανείς δεν έλεγε. Έτρωγε ξύλο ο πρώτος. Άλλοτε του έβαζαν σακοράφα στην καρέκλα, πήγαινε να κάτσει, καρφωνότανε και πήδαγε ο άνθρωπος... Τα αγόρια ήταν καλύτεροι μαθητές από τα κορίτσια. Ο δάσκαλος, για να τις βοηθήσουμε, μας έλεγε «να μαθαίνετε τα κορίτσια». Εμείς όμως θέλαμε να παίξουμε. Φάγαμε ξύλο για τα κορίτσια.

Γιάννης Πετρίδης

Οι σχολικές τιμωρίες ήταν ξύλο στα χέρια από βέργα αγριελιάς, γι' αυτό πρηζόντουσταν και μελανιάζανε τα χέρια μας. Ο δάσκαλος μας έστελνε τους ίδιους να κόψουμε βέργες. Υπήρχε μεγάλη φτώχια. Βιβλία δεν υπήρχαν. Είχε μόνο ένας μαθητής κι όλοι προσπαθούσαν να διαβάσουν απ΄ αυτό.

Θανάσης Κωνσταντόπουλος

Τότε, αν δε διαβάζαμε, έπεφτε ξύλο με τη βέργα. Οι σκανταλιές τιμωρούνταν με κλείδωμα στο υπόγειο ή έμενες γονατιστός μέσα στην αίθουσα να σε βλέπουν τ' άλλα παιδιά. Κάθε πρωί είχαμε επιθεώρηση σε νύχια κι αυτιά, αλίμονο αν κάποιος ήταν βρώμικος .Την Κυριακή έπρεπε να είμαστε στην Εκκλησιά, αλλιώς παίρναμε απουσία. Στο σχολείο τα κορίτσια φορούσαν υποχρεωτικά μπλε ποδιές με άσπρο γιακά, και τ' αγόρια έπρεπε να είναι κουρεμένα με την ψιλή μηχανή και να φορούν πηλήκιο με σήμα την κουκουβάγια.

Γεθσημανή Βαφειάδου

Θυμάμαι, επειδή δε μας χώραγε το Σχολείο, μας παραχωρούσε ο Κοινοτάρχης ένα χώρο πίσω από το φούρνο, που τον διακοσμούσαμε μόνοι μας, για να κάνουμε τις εξετάσεις.

Μιχάλης Κωνσταντόπουλος

Πρώτοι δάσκαλοι ήταν ο Μπέτσης με τον Παπαδημητρίου και πρώτη δασκάλα η Μερόπη. Οι πρώτοι μαθητές ήταν η Μαρίκα Αρνή, ο Χαράλαμπος Πεντζερίδης, ο Χρήστος Χαβιαρόπουλος κι άλλοι. Στο ίδιο σχολείο έρχονταν και παιδιά απ' το Παλιό Μπογιάτι και το Σπατατζίκι.

Δεκαετία 1950. Ο δάσκαλος ***Κουρούσης****. Διακρίνονται οι Γρ. Ίσσαρης, Ηλ. Ράλλης, Σοφία Διακείμη, Γιώργ.Αρνής, Γ. Χρυσοστόμου, Χρ. Χαμόπολυλος, Λαζ. Αντάλιαλης, Γ. Λαζαρίδης, Βαγγ. & Μάκης Νικολαΐδης, Μηνάς & Γιώργ. Μπερμπάντης, Μαν. Χαβιαρόπουλος, Θαν. Γαβαλάς, Θεόδ. Βουτσάς, Γ. Σκλαβούνος, Παρ. Τσαντεκίδου, Τάσ. & Γιάργ. Αγγελίδης, Χαρ. & Λάζος Λεοντιάδης, Βασ. Γιακουμής, Χρ. Μπερτόλης, Χρ. Οικονόμου, Γιώργ. & Σταμ. Κωνσταντίνου, Ζ. Λαζαρίδη, Ζωή Πολίτη, Αφρ. Διβάρη, Πρ. Παρνασός.*

1933. Το Δημοτικό σχολείο - παράγκα. Η δασκάλα κα ***Μερόπη****. Αριστερά οι τσολιάδες Χ. Πεντζερίδης, Μ. Κυδωνάς, Χρ. Κωνσταντόπουλος και Β. Κριεμάδης. Διακρίνονται όρθιοι οι Νίκος και Κατίνα Ταουξή, Μαρίκα Τιτοπούλου (Αρνή) και κάτω η Φωφώ Κωνσταντοπούλου (Παλληκάρη).*

Δεκαετία 1960. Μαζί με τη δασκάλα κα ***Χριστίνα****, διακρίνονται οι: Όλγα Ζωγράφου, Μ. Καλλινικίδου, Δεσπ. Σταθοπούλου, Σάρρα Λεοντιάδη, Ντ. Κόλλια και Αλεξ. και Ευθ. Νίκα, Μ. Βλασιάδου και Αλ. Μιχαλισλής.*

Όταν οι μαθητές ήθελαν οι να πιούν νερό, πήγαιναν απέναντι από την είσοδο του Σχολείου, στο πηγάδι του Αντώνη Φιλιππάκη, κι έπιναν από τον κουβά, κι αυτό, αν ήταν στις καλές της η κυρ' Αγγέλα Φιλιππάκη.
Στα διαλείμματα έπιναν νερό και από το πηγάδι του Τάσου Καρακάση. Τα περισσότερα παιδιά όμως έτρεχαν, πριν χτυπήσει το κουδούνι, στη βρύση της πλατείας. Μετά το 1950 το Σχολείο απέκτησε δική του βρύση.

Γιάννης Κωνσταντόπουλος

Θυμάμαι ότι τη σχολική χρονιά 1938-39 ήταν η «Γιορτή του νερού» και θα γινόταν μια εκδήλωση στη Λίμνη του Μαραθώνα. Είχε δοθεί εντολή να πάρει μέρος και το Σχολείο. Τελικά, επειδή ήταν πολύς ο δρόμος, πήγαμε με τα πόδια μόνο οι μεγάλες τάξεις με τον Μπάρκουλη και τη Νίτσα. Όταν φτάσαμε, μας οδήγησαν στο πάρκο, στη βάση του Φράγματος, όπου είχαν στήσει εξέδρα δίπλα στη λιμνούλα. Μπροστά υπήρχε ένας μικρός αρχαίος ναός με κίονες. Μου 'καναν μεγάλη εντύπωση οι κοπέλες που ήταν ντυμένες με αρχαίες ενδυμασίες, λευκές και γαλάζιες, κρατώντας στο κεφάλι τους υδρίες. Καθώς ανέβαιναν στην εξέδρα ήταν σαν να έβγαιναν μέσ' απ' το νερό. Στο τέλος μάς μάζεψαν για να μας βγάλει φωτογραφία ένας φωτογράφος απ΄το Μπογιάτι, νομίζω ο Δαβυδόπουλος,

1939. Στο Φράγμα. Διακρίνονται μαζί με τη δασκάλα ***Νίτσα Δεσύλλα*** *οι: Αλ. Ράλλης, Στέλ. Παπαδόπουλος, Ανδρ. Κυριάκης, Χρ. Θεοδωρίδης, Γ. Κυπραίος, Γ. Μανουσάκης, Ευθ. και Απ. Καψοκέφαλος, Γιώργ. Μαϊχόσογλου, Γιώρ. Ταουξής, Σοφ. και Παρθ. Σιδηροπούλου, Φωτ. και Αγαθ. Κωνσταντοπούλου, Ανέζ. Αραμπατζόγλου, Σουζ. Κούζα, Γιώρ. Ιωακειμίδης, Ζωή Ντούση, Γ. και Μιχ. Κωνσταντόπουλος, Ν. Ιωαννίδης, Χρ. Θεωδορίδης, Ι. Πιτυροπούλου, Δ. Δημητριάδου, Μαν. Ρόδιος, Πιπίτσα Κυπραίου.*

που κουβαλούσε στον ώμο του την μηχανή και τον τρίποδα. Εγώ όμως δεν την αγόρασα, γιατί έκανε δύο δραχμές κι εμείς δεν είχαμε.

Νίκος Δερμοσονιάδης

Στην Κατοχή επιτάχθηκε και τα παιδιά κάνανε τα μαθήματά τους σε διάφορα σπίτια, του Σοφιόπουλου, του Κυπραίου. Για πολλά χρόνια, προπολεμικά και μετέπειτα, δάσκαλος ήταν ο Μπάρκουλης κι αργότερα η Νίτσα και η Ρεγγίνα.

Θύμιος Τσιάκος

Για μένα η καλύτερη δασκάλα ήταν η Αθηνά. Ήταν από την Ικαρία. Αυτή ήταν κατατρεγμένη και ήρθε εδώ από την εξορία. Βοήθησε αρκετούς μαθητές, γιατί στα χρόνια 1940-44 τους έκανε βοηθητικά μαθήματα στο μαγαζί του Δημητρίου στο σιδηροδρομικό σταθμό.

Σταύρος Χαραλαμπίδης

Μετά τον Πόλεμο στο σχολείο μάς έδιναν κάθε πρωί γάλα με σοκολάτα, ένα κομμάτι σταφιδόψωμο και τυρί που ήταν σε κονσέρβες. Η κυρα Ελπίδα έφτιαχνε το συσσίτιο στο υπόγειο.

Κλήμης Χούρσογλου

Τη θυμάμαι κι εγώ που έβραζε γάλα σε καζάνι. Στη δεκαετία του '50 είχαν κουτιά με τυριά αμερικάνικα και βούτυρο. Κάθε παιδί έφερνε το ψωμί του